

Hallituksen esitys Eduskunnalle valmismatkalaki

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi valmismatkalaki. Esitys liittyy Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA-sopimus), ja sen tarkoituksena on saattaa voimaan Euroopan yhteisöjen matkapakettidirektiivin vaatima markkinointi- ja sopimusoikeudellinen sääntely.

Laki koskisi valmismatkojen markkinointia ja valmismatkoista tehtäviä sopimuksia. Valmismatkalla tarkoitettaisiin yhdistettyyn hintaan tarjottua matkailupalvelusten yhdistelmää, johon sisältyy kuljetus ja majoitus tai näistä toinen yhdessä jonkun muun kokonaisuuden kannalta olennaisen palveluksen kanssa. Lain piiriin kuuluvia valmismatkoja olisivat muun muassa niin sanotut seuramatkat ja yksilöllisesti suunnitellut ryhmämatkat. Laki koskisi sekä Suomessa tehtäviä että ulkomaille suuntautuvia valmismatkoja.

Matkanjärjestäjällä olisi ehdotuksen mukaan velvollisuus antaa matkustajalle määrättyjä matkaa ja sopimusehtoja koskevia tietoja sopimusta tehtäessä ja sitä edeltävässä matkan markkinoinnissa. Matkaesitteessä annetut tie-

dot olisivat pääsääntöisesti matkanjärjestäjää sitovia. Matkavarauksesta olisi yleensä laadittava asiakirja, joka sisältäisi keskeiset tiedot varatusta matkasta ja sopimukseen sovellettavista ehdoista.

Matkanjärjestäjä saisi laissa säädetyllä perusteella peruuttaa tai keskeyttää sovitut matkanjärjestelyt ja muuttaa matkan sovittua hintaa. Myös matkustajalla olisi eräissä tapauksissa oikeus peruuttaa sopimus ja aina oikeus siirtää matkavarauksensa toiselle henkilölle.

Laissa määriteltäisiin, milloin matkanjärjestäjän suorituksessa on virhe. Niin ikään säänneltäisiin virheen seuraamukset: virheen korjaus, hinnanalennus, sopimuksen purku, uusi korvaava matka sekä vahingonkorvaus. Laissa säädettäisiin myös matkan välittäneen elinkeinonharjoittajan vastuusta suhteessa matkustajaan.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Lakia sovellettaisiin sen voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	2.6. Matkanjärjestäjän velvollisuudet ja matkanjärjestäjän sopimusrikkomuksen seuraamukset	11
1. Nykyinen tilanne	3	2.6.1. Avustamisvelvollisuus	11
1.1. Yleistä	3	2.6.2. Virhevastuu ja vastuutaho	11
1.2. Lainsäädäntö	3	2.6.3. Vahingonkorvaus	12
1.3. Sopimuskäytäntö	4	3. Esityksen vaikutukset	13
1.3.1. Yleistä	4	4. Asian valmistelu ja lausunnonantajat	13
1.3.2. Yleiset seuramatkaehdot	4	5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	14
1.4. Euroopan yhteisöjen matkapakettidirektiivi	5	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	14
1.5. Tilanne muissa pohjoismaissa	8	1. Lakiehdotuksen perustelut	14
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	8	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	29
2.1. Ehdotusten syyt	8	3. Voimaantulo	29
2.2. Säännösten soveltamisala	9	LAKITEKSTI	30
2.3. Matkustajalle annettavat tiedot	9	LIITE:	35
2.4. Sopimuksen tekeminen	10	Asetusluonnos	35
2.5. Sopimuksen peruuttaminen ja muuttaminen	10		
2.5.1. Matkanjärjestäjän peruutus- ja muutosoikeudet	10		
2.5.2. Matkustajan peruutus- ja muutosoikeudet	11		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Yleistä

Matkojen ja muiden matkapalvelusten järjestäminen, myyminen ja välittäminen on pääosin luvanvaraista elinkeinotoimintaa. Toimilupaa ei kuitenkaan vaadita esimerkiksi kotimaan matkojen eikä enintään vuorokauden kestävien kiertoajelujen järjestämiseen. Toimiluvan myöntää matkatoimistoasetuksen (442/68) nojalla kuluttajavirasto, joka muutoinkin valvoo matkatoimistoelinkeinon harjoittamista.

Matkatoimistolupien määrä oli vuoden 1991 lopussa 245. Matkatoimistolla voi olla asiamiehiä, joiden toimintaan ei vaadita erillistä toimilupaa. Asiamiehet välittävät päämiehenään olevan matkatoimiston kanssa tekemänsä asiamiessopimuksen perusteella toimiston lukuun tämän tarjoamia matkapalveluksia toimiston vastuulla ja valvonnassa. Kuluttajaviraston rekisteröimiä asiamiessopimuksia oli vuoden 1991 lopussa 341.

Vuonna 1991 tehtiin Suomesta ulkomaille noin 5,4 miljoonaa matkaa. Määrä on noin kolme prosenttia suurempi kuin edellisenä vuonna. Laivamatkojen osuus oli noin puolet eli runsaat 2,7 miljoonaa ja lentomatkojen lähes 40 prosenttia eli 2,1 miljoonaa. Lentomatkoista tehtiin noin puolet tilauslennoilla ja puolet reittilennoilla. Laivamatkat ulkomaille lisääntyivät vuoteen 1990 verrattuna noin yhdeksän prosenttia. Lentomatkailu sen sijaan väheni samana aikana runsaat kuusi prosenttia. Tilauslennolla tehtyjen matkojen määrä oli aiempina vuosina kasvanut tasaisesti. Vuonna 1991 myös tilauslentomatkailu kuitenkin väheni noin kahdeksan prosenttia verrattuna edellisvuoteen. Erityisesti väheni matkailu rantalomakohteisiin.

Matkailun edistämiskeskus on vuonna 1989 kartoittanut suomalaisten kotimaan vapaa-ajan matkailua haastattelututkimuksen avulla. Kyseisenä vuonna tehtiin erityyppisiä kotimaan valmismatkoja tutkimuksen mukaan noin 343 000.

1.2. Lainsäädäntö

Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei sisälly erityisiä säännöksiä seuramatkoja tai muita

valmismatkoja koskevista sopimuksista. Sopimuksen tekemiseen, täyttämiseen, tulkintaan, pätevyyyteen ja muihin vastaaviin kysymyksiin sovelletaan sopimusoikeuden yleisiä säännöksiä ja oikeusperiaatteita.

Kuluttajansuojalaki (38/78) koskee kulutushyödykkeiden tarjontaa, myyntiä ja muuta markkinointia elinkeinonharjoittajilta kuluttajille. Myös matkapalvelukset ovat laissa tarkoitettuja kulutushyödykkeitä. Käytännössä matkapalveluksiin tulevat sovellettaviksi lähinnä markkinoinnin sääntelyä koskeva lain 2 luku, sopimusehtojen sääntelyä koskeva 3 luku ja sopimuksen sovittelua koskeva 4 luku.

Kuluttajansuojalain 2 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan markkinoinnissa ei saa käyttää hyvän tavan vastaista tai muutoin kuluttajien kannalta sopimatonta menettelyä. Pykälän 2 momentin mukaan markkinointi, joka ei sisällä kuluttajien terveyden tai taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina sopimatonta. Lain 2 luvun 2 §:ssä kielletään antamasta markkinoinnissa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja. Elinkeinohallitus (nykyinen kuluttajavirasto) on vuonna 1982 antanut seura- ja valmismatkojen markkinointia koskevat ohjeet. Ne sisältävät yksityiskohtaisia määräyksiä matkaesitteen sisällöstä ja valmismatkan myynnin yhteydessä annettavista tiedoista. Ohjeiden vastainen markkinointi voidaan katsoa kuluttajansuojalain 2 luvun 1 tai 2 §:n vastaiseksi.

Kuluttajansuojalain 3 luvun 1 §:n mukaan elinkeinonharjoittaja ei saa käyttää kulutushyödykkeitä tarjotessaan sopimusehtoa, jota kulutushyödykkeen hinta ja muut asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen on pidettävä kuluttajien kannalta kohtuuttomana.

Markkinoinnin lainmukaisuutta ja sopimusehtojen käyttöä kuluttajansuojan kannalta valvoo kuluttaja-asiamies. Elinkeinonharjoittajaa voidaan kieltää jatkamasta tai uudistamasta lainvastaista markkinointia tai kohtuuttoman sopimusehdon käyttämisestä. Kiellon määrää markkinatuomioistuin. Eräissä tapauksissa kuluttaja-asiamies voi määrätä kiellon tai antaa kiellon väliaikaisena. Kiellon tehosteeksi on yleensä asetettava uhkasakko.

Sopimuksen mukaista hintaa voidaan yksittäistapauksissa sovitella kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n perusteella. Myös muuta kuluttajan

kannalta kohtuutonta sopimusehtoa voidaan pykälän mukaan sovitella tai jättää se huomioon ottamatta.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa (1061/78) on muun muassa kuluttajansuojalain 2 luvun säännöksiä vastaavia elinkeinonharjoittajien keskinäisissä suhteissa sovellettavia säännöksiä.

Matkatoimistoasetus sisältää alaa koskevia elinkeino-oikeudellisia säännöksiä muun muassa toimiluvan myöntämisen edellytyksistä sekä matkatoimistolta maksukyvyttömyyden varalta vaadittavasta vakuussitoumuksesta. Matkialaa koskevan elinkeino-oikeudellisen sääntelyn uudistaminen on vireillä kauppa- ja teollisuusministeriössä.

Matkasopimusten kannalta merkityksellisiä kuljetusoikeudellisia säädöksiä on erikseen merikuljetuksista, rautatiekuljetuksista ja ilmakuljetuksista. Niissä säädetään muun muassa kuljetuksen viivästymisvastuusta sekä vastuusta kuljetuksen aikana sattuneiden matkatavara- ja henkilövahinkojen korvaamisesta. Kuljetusoikeudellinen säädöstö on hyvin monitahoinen ja jatkuvasti kehittyvä. Sitä on seuraavassa voitu kuvata vain pääpiirteittäin.

Merikuljetuksissa vastuu matkustajan ja matkatavaran kuljetuksesta määräytyy merilain (167/39) mukaan. Rahdinottaja vastaa matkustajan henkilövahingoista, matkatavaraa kohdanneesta vahingosta ja viivästymisestä, jos vahinko on aiheutunut rahdinottajan tai jonkun hänen vastuullaan toimivan virheestä tai laiminlyönnistä. Tietyissä tilanteissa rahdinottajan on näytettävä toteen vastuusta vapautumisperuste. Rahdinottajan vastuun määrää on laissa rajoitettu. Merilain säännökset perustuvat pääosin vuoden 1974 Ateenan yleissopimukseen. Vastuumäärät ovat kuitenkin yleissopimuksen määriä korkeammat.

Rautatiekuljetuksissa korvausvastuu perustuu matkustajan tai käsimatkatavaran vahingoittuessa lakiin rautatienkäytöstä johtuvan vahingon vastuusta (19.2.1898/8). Vastuu on huolimattomuudesta riippumatonta. Muusta vastuusta säädetään rautatiekuljetusasetuksessa (714/75). Vastuu matkatavarasta on huolimattomuudesta riippumatonta, mutta vastuusta vapautumisperusteita on useita. Vastuuta on myös rajoitettu enimmäismääriin. Henkilökuljetuksen viivästymisestä ei ole vastuuta. Bernissä 9 päivänä toukokuuta 1980 tehty kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskeva yleissopimus

(COTIF; SopS 5/85) tuli Suomen osalta voimaan 1 päivänä toukokuuta 1985.

Ilmakuljetuksia koskeva Suomen lainsäädäntö perustuu vuoden 1929 Varsovan yleissopimukseen ja sen muuttamisesta tehtyihin pöytäkirjoihin. Ilmakuljetuslakia (387/86) sovelletaan kotimaiseen ilmakuljetukseen sekä ilmakuljetukseen Suomen ja sellaisen vieraan valtion välillä, joka ei ole liittynyt Varsovan yleissopimukseen. Muuhun kansainväliseen kuljetukseen sovelletaan yleensä ilmakuljetus-sopimuslakia (45/77) ja eräissä tapauksissa kuljetuksesta ilma-aluksessa annettua lakia (289/37). Rahdinkuljettajan vastuu matkustajaa ja matkatavaraa kohdanneesta vahingosta on ilmakuljetuslain mukaan tuottamuksesta riippumatonta. Ilmakuljetussopimuslain mukainen vastuu on hyvin lähellä ankaraa vastuuta, sillä vastuusta vapautumisperusteet ovat tiukat. Vastuuta on rajoitettu enimmäismääriin.

1.3. Sopimuskäytäntö

1.3.1. Yleistä

Lainsäädännön niukkuuden vuoksi matkustaja ja matkapalvelusten järjestäjä tai välittäjä voivat sopia matkasopimuksen ehdoista suhteellisen vapaasti. Ulkomaille tehtävien seuratmatkojen sopimuksissa käytetään kuitenkin lähes poikkeuksetta vakiosopimusehtoja, niin sanottuja yleisiä seuramatkaehtoja, jotka perustuvat kuluttaja-asiamiehen ja Suomen Matkatoimistoyhdistys ry:n välisiin neuvotteluihin. Voimassa olevat ehdot on otettu käyttöön 1 päivänä helmikuuta 1990.

Matkanjärjestäjät käyttävät lisäksi itse laatimaan ehtoja, jotka usein vain täydentävät yleisiä seuramatkaehtoja esimerkiksi maksujärjestelyjen osalta. Tavanomaisesta seuramatkasta poikkeavilla matkoilla kuten yksilöllisesti suunnitelluilla ryhmämatkoilla saatetaan käyttää yleisistä seuramatkaehdoista laajemminkin poikkeavia erityisehtoja. Tällaisia ehtoja on eräissä tapauksissa soviteltu kuluttajavalituslautakunnassa, jos ehdot ovat poikenneet matkustajan vahingoksi vakiintuneesti noudatetuista yleisistä seuramatkaehdoista.

1.3.2. Yleiset seuramatkaehdot

Yleisiä seuramatkaehtoja käytetään pää-

asiassa sellaisissa sopimuksissa, jotka koskevat yli kolme vuorokautta kestäviä ulkomalle tehtäviä kuljetuksen ja majoituksen sisältäviä matkakokonaisuuksia. Ehdoina on yksityiskohtaisia määräyksiä muun muassa sopimuksen tekemisestä, osapuolten oikeuksista peruuttaa tai keskeyttää matka taikka tehdä sopimukseen muita muutoksia sekä sopimusrikkomuksista ja niiden seuraamuksista.

Sopimus syntyy seuramatkaehtojen mukaan vasta silloin, kun matkustaja matkan tilattuaan maksaa matkanjärjestäjän vahvistaman ilmoitautumismaksun tämän määräämän ajankohdana. Ehto poikkeaa varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (oikeustoimilaki, 228/29) säännöksistä, joiden mukaan sopimus syntyy, kun sitovaan tarjoukseen annetaan hyväksyvä vastaus.

Matkustajan peruutus- ja muutosoikeudet

Matkustajalla on ehtojen mukaan varsin laajat oikeudet peruuttaa osallistumisensa matkalle. Matkan saa peruuttaa erityistä syytä ilmoittamattakin vielä 48 tuntia ennen matkan alkua. Peruutuksesta on kuitenkin maksettava matkanjärjestäjälle korvaus. Korvaus on sitä suurempi mitä myöhemmin peruutus tehdään ja on suurimmillaan puolet matkan hinnasta.

Jos matkustaja ei voi lähteä matkalle ehdoissa mainitun erityisen synn kuten sairauden tai läheisen henkilön kuoleman takia, hän saa peruuttaa matkan maksamalla vain vähäisen korvauksen. Kokonaan korvauksetta matkan saa peruuttaa sellaisten matkakohteessa ilmenevien vakavien tapahtumien takia, jotka voivat olennaisesti vaikeuttaa matkan toteuttamista tai vaarantaa matkustajan hengen tai terveyden. Näitä tapahtumia ovat muun muassa sotatila, luonnonmullistus ja vakava tarttuva tauti. Samoista syistä matkustaja saa myös keskeyttää matkan.

Matkustajalla on edelleen oikeus peruuttaa matka korvauksetta matkan hinnan tai matkanjärjestelyjen olennaisten muutosten johdosta. Matkustaja voi itse muuttaa lähtöpäivää, matkakohdetta tai hotellia, jos muutoksesta ilmoitetaan viimeistään 28 päivää ennen matkaa. Hän voi myös siirtää matkasopimuksen toiselle ilmoittamalla siirrosta matkanjärjestäjälle viimeistään 48 tuntia ennen matkan alkua. Näissä tapauksissa matkanjärjestäjä saa kuitenkin peräi muutoksesta aiheutuvat toimistokulut.

Matkanjärjestäjän peruutus- ja muutosoikeudet

Myös matkanjärjestäjällä on oikeus peruuttaa tai keskeyttää matka sen toteuttamista olennaisesti vaikeuttavien tai matkustajan henkeä ja terveyttä vaarantavien tilanteiden takia. Jos matka peruutetaan matkustajalle on palautettava matka hinta ja jos matka keskeytetään toteutumatta jäänyttä osaa vastaava hinta.

Lisäksi matkanjärjestäjä saa peruuttaa matkan riittämättömän osanottajamäärän vuoksi, jos siitä ilmoitetaan viimeistään 28 päivää ennen matkaa. Matkustajalle on tällöin korvattava matkan toteuttamiseen välittömästi liittyneet hyödyttömiksi käyneet menot.

Matkanjärjestäjä saa ehdoissa mainituilla perusteilla korottaa matkan hintaa sopimuksen päättämisen jälkeekin, jos matkanjärjestäjä sitoutuu myös alentamaan hintaa vastaavalla perusteella. Korotus on mahdollinen matkan hintaan vaikuttavien verojen ja muiden julkisten maksujen muutosten, eräiden valuuttakurssimuutosten ja polttoaineen hinnanmuutosten perusteella.

Lisäksi matkanjärjestäjällä on ehtojen mukaan oikeus tehdä matkaohjelmaan vähäisiä muutoksia, jos ne johtuvat riittämättömästä osanottajamäärästä tai muusta matkanjärjestäjästä riippumattomasta seikasta.

Matkanjärjestäjän velvollisuudet ja sopimusrikkomuksen seuraamukset

Matkanjärjestäjän tai matkanjärjestäjän edustajan on ehtojen mukaan avustettava matkustajaa matkan aikana sattuvissa yllättävissä tilanteissa. Niiden on esimerkiksi järjestettävä äkillisen sairastumisen vaatima ennenaikainen kotiinkuljetus tai ryhdyttävä muihin tarpeellisiin toimiin. Matkustaja saa keskeyttää matkan, jos matkanjärjestäjä laiminlyö avustamisvelvollisuuden törkeästi.

Yleisissä seuramatkaehdoissa on määritelty, milloin matkanjärjestäjän suorituksen katsotaan olevan virheellinen. Samoin on määräyksiä virheestä ilmoittamisesta, virheen korjaamisesta, hinnanalennuksesta, sopimuksen purkamisesta ja vahingonkorvauksesta. Näiltä osin ehtomääräykset perustuvat pitkälti sopimus oikeuden yleisiin säännöksiin ja oikeusperiaatteisiin mutta ovat yksityiskohtaisempia.

1.4. Euroopan yhteisöjen matkapakettidirektiivi

Euroopan yhteisöjen neuvosto antoi 13 päi-

vänä kesäkuuta 1990 direktiivin matkapaketeista, pakettiliomista ja pakettikiertomatkoista (90/314/ETY). Jäsenvaltioiden on saatettava voimaan direktiivin noudattamisen edellyttämät toimenpiteet viimeistään joulukuun 31 päivänä 1992. Direktiiviä ei vielä ole saatettu voimaan missään EY:n jäsenvaltiossa.

Direktiivi koskee *matkapaketteja*, joilla 2 artiklan 1 kohdan mukaan tarkoitetaan etukäteen järjestettyjä palvelusten yhdistelmiä, kun ne myydään tai niitä tarjotaan myytäväksi yhdistettyyn hintaan. Yhdistelmään tulee sisältyä vähintään kaksi seuraavista kolmesta palveluksesta: kuljetus, majoitus ja muu matkailupalvelus, joka muodostaa huomattavan osan matkapaketista mutta joka ei välittömästi liity kuljetukseen tai majoitukseen. Lisäksi edellytetään, että palvelus kestää yli 24 tuntia tai sisältää majoituksen yön aikana. Saman matkapaketin eri osien laskuttaminen erikseen ei vapauta matkanjärjestäjää tai välittäjää direktiivissä säädetyistä velvollisuuksista.

Direktiivin 2 artiklassa määritellään lisäksi matkanjärjestäjä, välittäjä, kuluttaja ja sopimus. Kuluttajalla tarkoitetaan direktiivissä henkilöä, joka ostaa matkapaketin tai tekee sopimuksen sen ostamisesta (pääsopija). Lisäksi kuluttajalla tarkoitetaan muuta henkilöä, jonka lukuun pääsopija tekee sopimuksen tai jolle pääsopija tai muu henkilö siirtää matkapaketin.

Kuluttajalle annettavat tiedot

Matkapakettia kuvailevassa tai sen hintaa ja muita sopimusehtoja koskevassa aineistossa ei 3 artiklan 1 kohdan mukaan saa olla harhaanjohtavia tietoja.

Jos kuluttajan saataville annetaan esite, siinä on 3 artiklan 2 kohdan mukaan mainittava selvästi, ymmärrettävästi ja täsmällisesti matkan hinta ja riittävät tiedot 2 kohdan a - g alakohdissa mainituista seikoista. Alakohdat koskevat tietoja matkakohteesta, kuljetuksesta, majoituksesta, ruokailuista, matkareitistä, passi- ja viisumimääräyksistä sekä matkaa ja oleskelua koskevista terveystieteistä. Esitteessä on lisäksi mainittava, vaaditaanko matkapaketin toteuttamiseksi vähimmäismäärä osallistujia ja mihin mennessä kuluttajalle on viimeistään ilmoitettava matkan peruuntumisesta. Esitteessä annetut tiedot sitovat matkanjärjestäjää tai välittäjää, jollei muuttuneesta

tiedosta ole selkeästi mainittu kuluttajalle ennen sopimuksen tekemistä, ja esitteessä on tästä mahdollisuudesta nimenomainen ehto, tai jollei muutoksista ole myöhemmin sovittu osapuolten kesken.

Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään tiedoista, joita kuluttajalle on annettava ennen sopimuksen tekemistä. Tiedot on annettava kirjallisesti tai muulla sopivalla tavalla, ja ne koskevat passi- ja viisumimääräyksiä, näiden asiakirjojen hankkimiseksi tarvittavaa aikaa sekä terveystieteisiä. Artiklan 1 kohdan b alakohdassa säädetään tiedoista, jotka kuluttajalle on annettava hyvissä ajoin ennen matkan alkamista. Tietoja on annettava matkan aikana tehtävien pysähdysten ajasta ja paikasta, kuljetusyhteyksistä ja matkustajalle kuljetusvälineeseen varatusta paikasta. Vaikeuksien ja hätätilanteiden varalta on annettava yhteydenottoa varten tarpeellisia tietoja matkanjärjestäjästä tai välittäjästä, niiden paikallisista edustajista tai toimipaikoista. Kun matkalla on alaikäinen, on annettava tiedot, joiden avulla lapseen tai hänestä matkakohteessa vastuussa olevaan henkilöön saadaan suoraan yhteys. Edelleen on annettava tietoja vapaahoitosesta matkavakuutuksesta.

Sopimuksen tekeminen ja muuttaminen

Direktiivin 4 artiklan 2 kohta koskee sopimuksen tekemistä. Kohdan a alakohdan mukaan sopimuksessa on mainittava ainakin direktiivin liitteessä luetellut vähimmäistiedot, jos ne vaikuttavat asianomaiseen matkapakettiin. Nämä tiedot koskevat pääosin samoja seikkoja, joista on mainittava myös esitteessä. Kohdan b alakohdan mukaan kaikki sopimusehdot on tehtävä kirjallisesti tai muussa ymmärrettävässä ja kuluttajan saatavissa olevassa muodossa, ja ne on annettava kuluttajalle tiedoksi ennen sopimuksen tekemistä. Kuluttajalle on annettava myös jäljennös sopimusehdoista. Säännökset eivät kohdan c alakohdan mukaan kuitenkaan estä tekemästä viime hetken varauksia tai sopimuksia.

Kuluttaja voi 4 artiklan 3 kohdan mukaan siirtää varauksensa henkilölle, joka täyttää matkapakettiin sovellettavat ehdot. Hänen on tiedotettava aikomuksestaan riittävän ajoissa ennen matkan alkua matkanjärjestäjälle tai välittäjälle. Matkapaketin siirtänyt henkilö ja

siirronsaaja vastaavat yhteisvastuullisesti loppumaksusta ja mahdollisesti aiheutuvista lisäkustannuksista.

Direktiivin 4 artiklan 4 kohdan a alakohdan mukaan matkanjärjestäjä ei saa muuttaa sopimuksen mukaisia hintoja, ellei sopimuksessa ole nimenomaisesti pidätetty mahdollisuutta niiden korottamiseen tai laskemiseen ja mainittu täsmällisesti, miten hinnanmuutos lasketaan. Muutos on perusteltu ainoastaan, jos kyse on muutoksista kuljetuskustannuksissa mukaan lukien polttoainekustannukset, tietyistä palveluksista perittävissä veroissa ja maksuissa kuten satamien tai lentokenttien laskeutumis- ja matkustajamaksut tai asianomaiseen matkapakettiin sovellettavissa valuuttakursseissa. Kohdan b alakohdan mukaan hintaa ei saa nostaa sovittua lähtöpäivää edeltävien 20 päivän aikana.

Kuluttajan oikeudet

Jos matkanjärjestäjä huomaa, että hänen on ennen matkan alkamista muutettava sopimuksen keskeisiä ehtoja, esimerkiksi hintaa, hänen on 4 artiklan 5 kohdan mukaan ilmoitettava siitä kuluttajalle niin pian kuin mahdollista. Kuluttaja voi silloin joko purkaa sopimuksen ilman seuraamuksia tai hyväksyä sopimukseen tehtävän lisäyksen, jossa muutokset ja niiden vaikutus hintaan eritellään. Kuluttajan on ilmoitettava päätöksestään matkanjärjestäjälle tai välittäjälle niin pian kuin mahdollista.

Jos kuluttaja purkaa sopimuksen 4 artiklan 5 kohdan mukaisesti tai jos matkanjärjestäjä kuluttajasta riippumattomasta syystä peruuttaa matkapaketin ennen sovittua lähtöpäivää, kuluttajalla on 4 artiklan 6 kohdan a alakohdan mukaan oikeus osallistua laadultaan vastaavalle tai paremmalle pakettimatalle, jos korvaava matkapaketti voidaan tarjota. Jos tarjottu korvaava matka on laadultaan huonompi, matkanjärjestäjän on palautettava hinnanerotus. Vaihtoehtoisesti kuluttajalla on b alakohdan mukaan oikeus saada takaisin sopimuksen perusteella maksamansa rahamäärät.

Kuluttajalla on lisäksi oikeus saada korvaus sopimuksen täyttämättä jättämisestä välittäjältä tai matkanjärjestäjältä, sen mukaan kuin siitä säädetään asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännössä. Oikeutta korvaukseen ei ole, jos peruutus johtuu riittämättömästä osallistujamäärästä, josta kuluttajalle ilmoitetaan kirjal-

lisesti matkapaketin sisällön kuvauksessa mainitussa ajassa. Oikeutta korvaukseen ei liioin ole, jos peruutus johtuu ylivoimaisesta esteestä.

Direktiivin 4 artiklan 7 kohta koskee kuluttajan oikeuksia silloin, kun merkittävä osa sovituista palveluksista jää matkan alkamisen jälkeen suorittamatta. Matkanjärjestäjän on tällöin järjestettävä matkan jatkamiseksi tarvittava järjestely sen aiheuttamatta kuluttajalle lisäkustannuksia ja tarvittaessa korvattava kuluttajalle sovittujen ja saatujen palvelusten hinnanero.

Jos tällaisia järjestelyjä ei voida tehdä tai jos kuluttaja ei perustelluista syistä hyväksy niitä, matkanjärjestäjän on tarvittaessa järjestettävä kuluttajalle ilman lisämaksuja kuljetus vastaavalla kuljetusvälineellä lähtöpaikkaan tai muulle sovitulle paikkakunnalle ja maksettava aiheellinen korvaus.

Jäsenvaltioiden on 5 artiklan 1 kohdan mukaan toteutettava tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sopimuksen osapuolena oleva matkanjärjestäjä tai välittäjä vastaa kuluttajalle sopimuksen mukaisten velvoitteiden asianmukaisesta täyttämisestä siitä riippumatta, kuuluuko niiden täyttäminen järjestäjälle, välittäjälle tai muulle palveluksen suorittajalle.

Direktiivin 5 artiklan 2 kohdassa säädetään sopimuksen puutteellisesta tai virheellisestä täyttämisestä aiheutuvan vahingon korvaamisesta. Kohdan 1 alakohdan mukaan matkanjärjestäjä tai välittäjä vastaa vahingosta suhteessa kuluttajaan, paitsi jos puutteellisuus tai virheellisyys ei johdu heidän tai muun palveluksen suorittajan virheestä. Vastuuta ei ole, jos puutteet johtuvat kuluttajasta tai jos ne johtuvat kolmannelta osapuolelta, jolla ei ole yhteyttä sovittujen palvelusten suorittamiseen, ja puutteet ovat ennalta-arvaamattomia eikä niitä voi välttää. Vastuuta ei synny myöskään silloin, jos puutteet johtuvat ylivoimaisesta esteestä taikka sellaisesta tapahtumasta, jota matkanjärjestäjä tai välittäjä tai palvelusten suorittaja ei ole asianmukaista huolellisuutta noudattamalla voinut ennakoita tai estää.

Kohdan 2 alakohdan mukaan matkanjärjestäjän tai välittäjän on viivytyksettä avustettava vaikeuksissa olevaa kuluttajaa, jollei puute johdu kuluttajasta.

Jäsenvaltiot voivat kohdan 3 alakohdan mukaan sallia korvausvastuun rajoittamisen eri palveluksiin sovellettavien kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Kohdan 4 alakohdan mukaan voidaan sallia korvausvastuun rajoittami-

nen myös sopimusehdolla, jos kysymyksessä on muu kuin henkilövahinko ja jos vastuunrajotus ei ole kohtuuton.

Muut säännökset

Kuluttajan on 5 artiklan 4 kohdan mukaan ilmoitettava havaitsemistaan puutteista mahdollisimman pian kyseisten palvelusten suorittajalle sekä matkanjärjestäjälle tai välittäjälle kirjallisesti tai muulla sopivalla tavalla. Tästä velvollisuudesta on mainittava sopimuksessa nimenomaisesti ja selkeästi.

Valitustapauksissa matkanjärjestäjän, välittäjän tai mahdollisen paikallisen edustajan on 6 artiklan mukaan ryhdyttävä viivytyksettä toimenpiteisiin sopivan ratkaisun löytämiseksi.

Matkanjärjestäjän tai välittäjän on 7 artiklan mukaan asetettava maksukyvyttömyyden varalta riittävä vakuus suoritettujen maksujen palauttamisen ja kuluttajan paluukuljetuksen turvaamiseksi.

Direktiivin 8 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat antaa ja pitää voimassa säännöksiä, jotka antavat kuluttajalle tehokkaampaa suojaa direktiivissä tarkoitettujen kysymysten osalta.

1.5. Tilanne muissa pohjoismaissa

Valmismatkojen kuluttajansuoja on Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa järjestetty periaatteiltaan samalla tavalla kuin Suomessa. Matkustajan asema matkanjärjestäjän maksukyvyttömyyden varalta on turvattu lainsäädäntöteitse vakuus- tai rahastojärjestelyin. Matkasopimuksia koskevaa erityislainsäädäntöä ei sen sijaan ole, vaan sopimusoikeudelliset kysymykset on järjestetty vakiosopimusehdoin, jotka perustuvat kuluttaja-asiamiehen ja matka-alan välisiin neuvotteluihin. Kuluttajaviranomaiset ovat lisäksi antaneet matkojen markkinointia koskevia ohjeita. Pohjoismaissa käytössä olevat yleiset matkaehdot ovat perusratkaisuiltaan keskenään yhdenmukaiset. Yksittäisissä ehtomääräyksissä on kuitenkin eroja.

EY:n direktiivi ja ETA-sopimus aiheuttavat vastaavasti muissakin pohjoismaissa tarpeen säätää matkasopimuksista lailla. Ruotsin oikeusministeriössä valmisteltu lakiehdotus (Förslag till lag om paketresor, Ds 1992:50) julkaisiin kesäkuussa 1992 ja on sittemmin ollut

lausuntokierroksella. Tarkoitus on saattaa laki voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993. Tanskan lakia valmisteleva toimikunta on arvioinut saavansa ehdotuksensa valmiiksi vuoden 1992 lopussa. Tanskan laki ei näin ollen tule voimaan direktiivin edellyttämänä ajankohtana. Norjassa valmistelutyöhön ryhdyttiin vasta kesällä 1992, eikä työ ole vielä edennyt kovin pitkälle.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Ehdotusten syyt

EY:n matkapakettidirektiivi on ETA-sopimuksen mukaisesti saatettava voimaan Suomessa. Tämä edellyttää uutta valmismatkoja koskevaa markkinointioikeudellista ja sopimusoikeudellista lainsäädäntöä. Ehdotettu laki täyttäisi direktiivin vaatimukset näiltä osin. Lisäksi direktiivi edellyttää matkanjärjestäjiltä ja välittäjiltä maksukyvyttömyyden varalta vaadittavia vakuuksia koskevan nykyisin matkatoimistoasetukseen sisältyvän sääntelyn tarkistamista. Nämä muutokset sisältyvät kauppa- ja teollisuusministeriössä erikseen valmisteltavana olevaan matkatoimistoasetuksen korvaavaan lakiehdotukseen.

Erityislainsäädännön puuttumista ei ole pidetty haittana, koska kuluttaja-asiamies on voinut vaikuttaa sekä matkojen markkinointiin että käytettyihin sopimusehtoihin kuluttajansuojalain nojalla. Vaikka matkanjärjestäjiä ei ole voitu velvoittaa noudattamaan kuluttaja-asiamiehen hyväksymiä yleisiä seuramatkaehtoja, ne ovat seuramatkoilla olleet lähes poikkeuksetta käytössä. Yleiset seuramatkaehdot ovat yhdenmukaistaneet ehtokäytäntöä myös muita valmismatkoja koskevissa sopimuksissa. Euroopan yhdentymiskehitys johtanee kuitenkin siihen, että ulkomaiset yritykset nykyistä enemmän tarjoavat palveluksiaan Suomessa. Ne saattavat myös käyttää itse laatimiaan sopimusehtoja, jotka voivat huomattavasti poiketa Suomessa vakiintuneesta käytännöstä. Tämän varalta voidaan pitää tärkeänä, että matkustajan kannalta keskeisistä sopimusoikeudellisista kysymyksistä säädetään hänen hyväksien pakottavin normein.

Jotta valmismatkojen nykyinen kuluttajansuoja ei heikkenisi, lakiehdotukseen on otettu direktiivin vähimmäistasoa täsmentäviä ja täy-

dentäviä säännöksiä. Nämä säännökset perustuvat sopimusoikeuden yleisiin säännöksiin ja oikeusperiaatteisiin sekä joitakin osin yleisten seuramatkaehtojen kautta vakiintuneeseen sopimuskäytäntöön. Säännökset koskevat erityisesti osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia kuten sopimussuhteen muutoksia ja matkanjärjestäjän sopimusrikkomuksia. Koska matkapakettidirektiivi on niin sanottu minimidirektiivi, voivat EY:n jäsenvaltiot ja ETA-sopimuksen perusteella vastaavasti EFTA:n jäsenvaltiot suojata matkustajia kansallisessa lainsäädännössään tehokkaamminkin.

Lakiehdotus koskee hyvin erityyppisiä matkakokonaisuuksia. Ehdotuksessa ei sen vuoksi ole voitu säännellä kaikista erilaisten sopimusten tekemiseen ja täyttämiseen liittyvistä yksityiskohdista, vaan eräät seikat on edelleen katsottu tarkoituksenmukaiseksi jättää sopimuksenvaraisiksi. Lakiehdotus ei esimerkiksi korvaisi yleisiä seuramatkaehtoja, vaan ne jäisivät edelleen käyttöön. Joitakin ehtomääräyksiä olisi tosin lakiehdotuksen johdosta tarkistettava.

2.2. Säännösten soveltamisala

Lakiehdotuksen soveltamisala vastaa direktiivin 2 artiklassa säädettyä soveltamisalaa. Ehdotus koskee valmismatkoja, joita matkailupalveluksia muutoin kuin satunnaisesti järjestävät tai välittävät elinkeinonharjoittajat tarjoavat vastiketta vastaan. Valmismatkalla tarkoitetaan ehdotuksessa samaa kuin direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa määritellyllä matkapaketilla eli etukäteen järjestettyä yhdistettyyn hintaan tarjottua vähintään kahden palveluksen yhdistelmää. Lakiehdotuksessa on katsottu tarkoituksenmukaiseksi käyttää nimityksiä ”valmismatka” ja ”matka”, vaikka yhdistelmään ei kaikissa tapauksissa sisälly kuljetusta. Laki koskisi sekä Suomessa tehtäviä että ulkomaille suuntautuvia valmismatkoja.

Matkustaja saa ehdotuksen mukaan suojaa riippumatta siitä, onko hän itse varsinainen sopimusosapuoli vai onko matkan hankkinut muu henkilö tai yhteisö. Sama periaate sisältyy direktiivin 2 artiklan 4 kohdan kuluttaja-määritelmään. Laki koskisi siten myös yhdistysten ja yritysten hankkimia valmismatkoja. Matkan tarkoituksella ei liioin ole merkitystä lain soveltamisen kannalta. Laki koskisi sekä liike- matkoja että yksityismatkoja. Näiltä osin lain

soveltamisala olisi laajempi kuin esimerkiksi kuluttajansuojalain soveltamisala.

Ehdotuksen mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät enintään 24 tuntia kestävät valmismatkat, jollei niihin sisälly majoitusta yön aikana. Lakia ei myöskään sovellettaisi, kun matkustaja itse hankkii erillisiä matkailupalveluksia kuten lentolipun tai hotellimajoituksen, vaikka palveluksia hankittaisiin samanaikaisesti useampia.

2.3. Matkustajalle annettavat tiedot

Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa kielletään harhaanjohtavien tietojen antaminen matkaa tai sopimusehtoja koskevassa aineistossa. Lakiehdotukseen ei ole otettu vastaavaa säännöstä, koska harhaanjohtavien tietojen antaminen markkinoinnissa on jo kielletty kuluttajansuojalain 2 luvun 2 §:n ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 2 §:n nojalla.

Direktiivissä ei edellytetä, että matkapaketista laadittaisiin erityinen esite. Jos esite kuitenkin laaditaan, sen on sisällöltään täytettävä direktiivin 3 artiklan 2 kohdan yksityiskohtaiset vaatimukset. Ehdotettu sääntely vastaa direktiiviä, mutta ei ole lain tasolla yhtä yksityiskohtainen.

Esitteessä olisi mainittava sopimukseen sovellettavat yleiset ehdot ja matkaa koskevat keskeiset tiedot. Tarkemmat säännökset esitteen laatimisesta ja siinä mainittavista tiedoista annettaisiin asetuksella. Asetukseen on tarkoitus sisällyttää muun muassa direktiivin edellyttämät yksityiskohtaiset säännökset annettavista tiedoista. Lisäksi asetuksella voitaisiin antaa sopimusehtojen ilmoittamista koskevia täsmällisempiä säännöksiä muun muassa siitä, milloin ehdot on otettava esitteeseen kokonaisuudessaan ja milloin riittäisi viittaus sovellettaviin ehtoihin.

Esitteessä ilmoitetut sopimusehdot ja matkaa koskevat tiedot sitovat ehdotuksen mukaan matkanjärjestäjää. Matkanjärjestäjä voi kuitenkin varata esitteessään oikeuden muuttaa ehtoja tai muita tietoja. Muutoksesta on ilmoitettava selkeästi matkustajalle ennen sopimuksen päättämistä. Osapuolet voivat myös myöhemmin sopia keskenään muutoksista. Ehdotettu sääntely on direktiivin 3 artiklan 2 kohdan 2 alakohdan mukainen.

Matkustajalle on direktiivin 4 artiklan 1

kohdan mukaan aina annettava määrättyjä matka-asiakirjojen hankintaan ja kuljetuksiin liittyviä tietoja jo ennen sopimuksen tekemistä. Lisäksi on ennen matkaa annettava muun muassa yhteydenottotietoja vaikeuksien ja hättilanteiden varalle. Lakiehdotuksessa on vastaavat mutta yleisluontoisemmat säännökset tietojenantovelvollisuudesta. Direktiivin vaatimukset täsmällisesti täyttävät säännökset ehdotetaan annettavaksi asetuksella.

2.4. Sopimuksen tekeminen

Sopimuksen tekemistä koskevat ehdotukset vastaavat direktiivin 4 artiklan 2 kohtaa sekä direktiivin antamisen yhteydessä hyväksytyin pöytäkirjan lausumien (Statements for the Council Minutes, jäljempänä neuvoston pöytäkirjalausumat) 8 kohtaa.

Ehdotuksen mukaan matkanjärjestäjän on laadittava matkan varauksesta asiakirja, jossa mainitaan keskeiset tiedot sopimuksen osapuolista ja varatusta matkasta. Asiakirjassa on mainittava sopimusehdot, jollei niitä ole annettu matkustajalle esitteen yhteydessä tai muutoin kirjallisesti. Asiakirja on annettava matkustajalle ennen sopimuksen päättämistä. Lakitekstiin ei ole otettu direktiivin liitteessä yksityiskohtaisesti lueteltuja sopimuksessa mainittavia seikkoja. Tältäkin osin ehdotetaan, että varausasiakirjassa mainittavista tiedoista säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

Varausasiakirjaa ei tarvitsisi laatia, jos se olisi olosuhteiden vuoksi kohtuuttoman hankalaa. Säännös perustuu direktiivin 4 artiklan 2 kohdan c alakohtaan ja mahdollistaa sopimuksen tekemisen esimerkiksi puhelimitse vain vähän ennen matkaa. Matkustajalle tärkeät tiedot matkasta ja sopimukseen sovellettavista ehdoista olisi tällöinkin annettava olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Yleisten seuramatkaehtoien mukaan matkustajaa sitova sopimus syntyy oikeustoimilaista poikkeavasti vasta matkustajan maksettua ilmoittautumismaksun. Ehdon mukaista sopimuksen syntytapaa on seuramatkoilla noudatettu vakiintuneesti yli kymmenen vuoden ajan. Jotta seuramatkasopimuksen sitovuudesta ei syntyisi epä tietoisuutta, ehdotetaan vastaavaa säännöstä lakiin. Säännös koskisi sellaisia ulkomaille tehtäviä yleisölle tarjottavia valmismatkoja, joilla yleisiä seuramatkaehtoja on poikkeuksetta käytetty. Säännös olisi tahdon-

valtainen; osapuolet voisivat kirjallisesti sopia sopimuksen syntymisestä toisinkin.

2.5. Sopimuksen peruuttaminen ja muuttaminen

2.5.1. Matkanjärjestäjän peruutus- ja muutosoikeudet

Matkanjärjestäjä voisi ehdotuksen mukaan peruuttaa matkan riittämättömän osanottajamäärän takia. Jos matkan toteuttamiseksi vaaditaan vähimmäismäärä matkustajia, on tämä seikka mainittava esitteessä ja varausasiakirjassa. Lisäksi on mainittava, milloin matkan peruuttamisesta on viimeistään ilmoitettava matkustajalle. Vaatimukset ovat direktiivin mukaiset.

Jos matkanjärjestäjä peruuttaa matkan, matkustajalla olisi direktiiviä vastaavasti joko oikeus korvaavaan matkaan tai oikeus saada maksamansa rahamäärät takaisin. Lisäksi matkanjärjestäjän on ehdotuksen mukaan korvattava matkustajalle matkalle lähtöön välittömästi liittyneet peruuttamisen johdosta hyödyttömiksi käyneet kulut. Tältä osin ehdotus poikkeaa direktiivistä. Matkustaja on voinut ryhtyä aiotun matkan vuoksi järjestelyihin tai tehdä hankintoja, jotka osoittautuvat peruutuksen vuoksi turhiksi. Kun matkan peruuttaminen ei tässä tapauksessa johdu matkustajasta eikä ylivoimaiseksi esteeksi katsottavasta syystä, on kohtuullista, että suoranaiset kulut korvataan. Myös yleisissä seuramatkaehdoissa on vastaava määräys.

Lakiehdotuksessa on direktiiviä täsmällisemmät säännökset seikoista, joita voidaan pitää ylivoimaisena esteenä ja joiden takia matkanjärjestäjä voi peruuttaa tai keskeyttää matkan ilman vahingonkorvausvelvollisuutta. Tällaisia seikkoja olisivat sopimuksen täyttämistä olenaisesti vaikeuttavat satoimet, luonnonmullistus, lakko tai muu vastaava tilanne. Matkanjärjestäjä saisi peruuttaa tai keskeyttää matkan myös, jos matkustajan henki tai terveys vaarantuisi muusta odottamattomasta syystä esimerkiksi vakavan tarttuvan taudin ilmetessä, vaikka matkanjärjestäjä muutoin kykenisikin järjestämään matkan sopimuksen mukaisesti.

Lakiehdotuksen hinnan muuttamista koskeva säännös vastaa pääosiltaan yleisten seuramatkaehtoien mukaista vakiintunutta käytäntöä ja on direktiivin säännöstä jonkin verran tiukempi. Lakiehdotuksen mukaan hintaa saa

muuttaa valuuttakurssimuutoksen perusteella vain, jos kurssimuutos johtuu Suomen Pankin tai valtioneuvoston päätöksestä. Toinen ero direktiiviin verrattuna on hinnankorotusoikeuden kytkeminen velvollisuuteen alentaa hintaa vastaavalla perusteella. Jos hintaa korotetaan esimerkiksi matkaveron takia, olisi sitä vastaavasti alennettava veron alentamisen tai perimisen lakkaamisen johdosta.

2.5.2. Matkustajan peruutus- ja muutosoikeudet

Matkustajalla olisi lakiehdotuksen mukaan direktiivissä säädettyä laajempi oikeus peruuttaa sopimus. Tämä on katsottu tarpeelliseksi osapuolten oikeuksien tasapainottamiseksi, koska myös matkanjärjestäjä voi samankaltaisten painavien syiden takia peruuttaa matkan. Matkustajalla on yleisten seuramatkaehtojen mukaan oikeus peruuttaa matka myös ilman erityistä syytä. Näin laaja oikeus vetäytyä sopimuksesta poikkeaa olennaisesti sopimusoi-
keuden yleisistä periaatteista. Tämän vuoksi ei ole katsottu olevan perusteltua ottaa vastaavaa oikeutta lakiehdotukseen.

Matkustaja saisi ehdotuksen mukaan peruuttaa sopimuksen samojen sopimuksen täyttämistä olennaisesti vaikeuttavien tai matkustajan hengen tai terveyden vaarantavien tilanteiden takia, jotka oikeuttavat myös matkanjärjestäjän peruuttamaan matkan. Matkustaja saisi tällaisissa tilanteissa omalta osaltaan päättää osallistumisestaan matkalle silloinkin, kun matkanjärjestäjä ei peruuta matkaa.

Lisäksi matkustaja voisi peruuttaa sopimuksen, jos häntä itseään kohdanneen odottamattoman ja vakavan tapahtuman vuoksi olisi kohtuutonta vaatia häntä lähtemään matkalle. Tällaisia tapahtumia olisivat muun muassa matkalle lähden estävä tapaturma tai sairaus sekä matkustajalle läheisen henkilön kuolema. Vakava tapahtuma voisi kohdistua myös matkustajan omaisuuteen. Matkustajan on näissä tapauksissa esitettävä selvitys peruutuksen syystä ja korvattava peruutuksesta matkanjärjestäjälle aiheutuneet kohtuulliset kulut.

Direktiivin 4 artiklan 3 kohdan mukaan kuluttaja voi siirtää varauksensa henkilölle, joka täyttää matkapakettiin sovellettavat ehdot. Siirrosta on ilmoitettava riittävän ajoissa matkanjärjestäjälle tai välittäjälle. Neuvoston pöytäkirjalauseumien 10 kohdan mukaan voidaan siirrosta ilmoittamiselle asettaa täsmälli-

nen aikaraja. Lakiin ehdotetaan 48 tunnin aikarajaa, joka on yleisten seuramatkaehtojen mukainen.

2.6. Matkanjärjestäjän velvollisuudet ja matkanjärjestäjän sopimusrikkomuksen seuraamukset

2.6.1. Avustamisvelvollisuus

Lakiehdotuksen säännös matkanjärjestäjän avustamisvelvollisuudesta on direktiiviä yksityiskohtaisempi ja jonkin verran laajempi. Matkanjärjestäjän tulisi avustaa matkustajaa silloinkin, kun vaikeuksien voidaan katsoa aiheutuneen matkustajan omasta menettelystä. Tavallisimmin avustamisvelvollisuus tulee kysymykseen, kun matkustaja sairastuu, joutuu onnettomuuteen tai rikoksen uhriksi. Matkustajan voi olla hyvin vaikea hoitaa yksin asioitaan, jos hän ei ole riittävän kielitaitoinen eikä tunne kohdemaan terveydenhuoltojärjestelmää tai viranomais toimintaa. Vastaava velvollisuus on matkanjärjestäjällä myös yleisten seuramatkaehtojen mukaan.

2.6.2. Virhevastuu ja vastuutaho

Lakiehdotuksen virhevastuusäännökset perustuvat pitkälti kauppalain (355/87) ja kuluttajansuojalain vastaaviin säännöksiin sekä palvelussopimuksia koskeviin yleisiin oikeusperiaatteisiin. Eräin kohdin on lisäksi otettu huomioon yleisten seuramatkaehtojen määräykset. Voimassa olevaa oikeutta ja sopimuskäytäntöä läheisesti vastaava sääntely on mahdollista, koska direktiivin virhevastuuta koskevat säännökset ovat varsin yleisluontoisia.

Direktiivissä edellytetään, että sopimuksen tehnyt matkanjärjestäjä tai välittäjä vastaa kuluttajalle koko sopimuksen täyttamisestä, siis myös käyttämiensä muiden yrittäjien suorituksista. Tämä on myös Suomessa noudatettujen sopimusoi-
keuden periaatteiden mukaista.

Lakiehdotuksen mukaan matkanjärjestäjä on aina vastuussa matkustajaa kohtaan. Elinkeinonharjoittajalla, joka välittää valmismatkan matkanjärjestäjän lukuun, olisi eräissä tapauksissa samanlainen vastuu kuin matkanjärjestäjällä. Matkanjärjestäjä ja välittäjä olisivat näissä tapauksissa matkustajalle yhteisvastuussa. Valmismatka hankitaan usein muulta kuin

järjestävältä matkatoimistolta. Sama matkatoimisto voi sekä järjestää itse matkoja että välittää muiden matkanjärjestäjien matkoja. Käytännössä saattaa syntyä epätietoisuutta siitä, onko sopimuksen katsottava syntyneen varauksen vastaanottaneen elinkeinonharjoittajan kanssa vai onko häntä pidettävä vain välittäjänä.

Jos matkustaja ei ole sopimusta tehtäessä selvillä siitä, että asianomainen matkatoimisto toimii muun matkanjärjestäjän lukuun, välittäjä olisi matkustajaa kohtaan vastuussa sekä lakiehdotuksessa säädettyjen tietojen antamisesta että sopimuksen täyttämisestä. Välittäjä olisi vastuussa myös silloin, kun välittäjä toimii sellaisen matkanjärjestäjän lukuun, jolla ei ole toimipaikkaa Suomessa. Matkustajan kannalta on tärkeää, että hän voi sopimusrikkomusten johdosta kääntyä sen Suomessa toimivan tahon puoleen, jolta hän on matkan hankkinut.

Jos välittäjä sen sijaan avoimesti toimii sellaisen matkanjärjestäjän lukuun, jolla on toimipaikka Suomessa, välittäjä vastaisi vain omasta toiminnastaan sopimusoikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti.

Matkanjärjestäjän päävelvoite on toteuttaa matka sovittuna aikana ja sovitus sisältöisenä. Jos suoritus poikkeaa siitä, mitä voidaan katsoa sovittuna, se on virheellinen. Lakiehdotuksessa ei ole säännelty erikseen matkanjärjestäjän suorituksen viivästystä. Viivästykset eivät valmismatkoilla eroa sillä tavoin muista sopimusrikkomuksista, että virhevastuusta poikkeava sääntely olisi tarpeen. Virhevastuu kytkeytyy ehdotuksen mukaan myös lakiehdotuksen säännöksiin tietojen antamisesta matkustajalle sopimusta tehtäessä ja sitä edeltävässä matkan markkinoinnissa. Matkustaja voisi vedota virheseuraamuksiin myös silloin, kun matkanjärjestäjä laiminlyö avustamisvelvollisuutensa.

Jos matkanjärjestäjän suorituksessa on virhe, on ensisijainen seuraamus yleensä virheen oikaisu. Matkanjärjestäjällä on ehdotuksen mukaan sekä oikeus että velvollisuus korjata virhe viivytyksettä omalla kustannuksellaan. Tällaista velvollisuutta ei kuitenkaan olisi, jos virheen korjaamisesta aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa. Matkustaja saa torjua oikaisun vain, jos siitä aiheutuisi hänelle olennaista haittaa.

Jollei virhettä korjata, matkustajalla on oikeus virheen merkitystä vastaavaan hinnanalennukseen. Matkustajalla voi olla oikeus hin-

nalennukseen virheen korjaamisesta huolimattakin, jos oikaisu ei ole tapahtunut viivytyksettä.

Matkustajalla voi olla oikeus myös purkaa sopimus virheen vuoksi. Purkamisen edellytykset ovat ehdotuksen mukaan erilaiset ennen matkaa ja matkan aikana tai sen jälkeen. Ennen matkaa matkustaja saa purkaa sopimuksen, jos matkanjärjestäjä muuttaa olennaisesti sopimusta tai jos matkustajalla on muutoin painava syy olettaa, että matkanjärjestäjän suorituksessa tulee olemaan olennainen virhe. Purkuoikeus matkan aikana tai sen jälkeen on rajoitetumpi, koska matkustajan saamat suoritukset eivät yleensä ole palautettavissa. Matkustaja saa tällöin purkaa sopimuksen vain, jos matkan toteutus osoittautuu niin virheelliseksi, että matkan tarkoitus jää saavuttamatta. Matkanjärjestäjän suorituksista, josta voidaan katsoa olleen hyötyä matkustajalle, on tämän maksettava sen arvoa vastaava korvaus.

2.6.3. Vahingonkorvaus

Vahingonkorvausvastuuta koskevassa direktiivin 5 artiklan 2 kohdassa ei ole nimenomaisia säännöksiä todistustaakasta. Tähän kysymykseen on kuitenkin otettu kantaa neuvoston pöytäkirjalausumien 13 kohdassa. Sen mukaan kuluttajan tulisi näyttää sopimuksen virheellinen tai puutteellinen täyttäminen, syntynyt vahinko sekä syy-yhteys näiden kahden seikan välillä. Matkanjärjestäjän tai välittäjän tulisi näyttää toteen vastuusta vapautumisperuste.

Direktiivin 5 artiklan 2 kohdan 3 alakohdassa sallitaan vastuun rajoittaminen eri palveluksiin sovellettavien kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Näillä sopimuksilla tarkoitetaan direktiivin johdanto-osan mukaan erityisesti kansainvälistä ilmakuljetusta koskevaa vuoden 1929 Varsovan sopimusta, rautatiekuljetusta koskevaa vuoden 1961 Bernin sopimusta, merikuljetusta koskevaa vuoden 1974 Ateenan sopimusta sekä hotellinpitäjien vastuuta koskevaa vuoden 1962 Pariisin sopimusta. Muun kuin henkilövahingon korvausvastuuta voidaan lisäksi rajoittaa sopimusehdoin 5 artiklan 2 kohdan 4 alakohdan mukaan, jollei rajoitus ole kohtuuton.

Matkanjärjestäjän korvausvastuun peruste on lakiehdotuksessa asiallisesti samansisältöinen kuin direktiivissä. Säännös on kuitenkin kirjoitettu lyhyemmin ja selkeämmin niin sano-

tun presumtio- eli olettamusvastuun mukaiseksi. Olettamusvastuulla tarkoitetaan huolimattomuuteen perustuvaa vastuuta, johon liittyy käännetty todistustaakka. Vapautukseen korvausvelvollisuudesta matkanjärjestäjän on lakiehdotuksen mukaan osoitettava, ettei matkanjärjestäjä itse eikä kukaan matkanjärjestäjän käyttämistä itsenäisistä apulaisistakaan, esimerkiksi kuljetusyhtiö tai hotellinpitäjä, ole menetellyt huolimattomasti. Direktiivissä lueteltuja vastuuvapautumisperusteita ei ole katsottu tarpeelliseksi mainita lakiehdotuksessa erikseen, sillä ne koskevat yksinomaan tilanteita, joissa matkanjärjestäjän ei voida katsoa menetelleen huolimattomasti. Ehdotetun säännöksen mukaan vastuu perustuu huolimattomuuteen, joten kyseisissä tapauksissa ei synny vastuuta.

Vastuu käsittäisi, kuten direktiivissä, paitsi matkustajalle aiheutuneet varallisuusvahingot myös häntä kohdanneet henkilö- ja esinevahingot. Lisäksi lakiehdotuksessa on erityissäännös matkatavaroiden viivästysvastuusta. Matkatavaroiden viivästyessä voisi tulla korvattavaksi myös tavaroiden käytön estymisestä johtunut haitta, vaikka suoranaista taloudellista vahinkoa ei olisi syntynyt. Vastaavaa säännöstä ei ole direktiivissä.

Kun kysymyksessä on kuljetukseen liittyvä vahinko, matkanjärjestäjä saisi sopimusehdoissa määrätä, että matkanjärjestäjän korvausvastuuseen sovelletaan kyseistä kuljetusta koskevia säädöksiä. Matkanjärjestäjä voisi siten esimerkiksi merikuljetuksen osalta määrätä vastuunsa merilain mukaiseksi. Merilain säännökset matkustajien ja matkatavaroiden kuljetuksesta perustuvat pääosin Ateenan yleissopimukseen, vaikka Suomi ei ole yleissopimusta ratifioinut. Ilmakuljetuksen osalta vastuu voisi samoin määräytyä Varsovan yleissopimukseen perustuvien kansallisten säädösten mukaisesti. Rautatiekuljetukseen liittyvän vahingon vastuu voisi määräytyä siten kuin Suomen ratifioimassa kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevassa yleissopimuksessa (COTIF) määrätään. Ehdotettu säännös eroaa direktiivistä sikäli, ettei poikkeava sääntely voisi koskea majoitukseen liittyviä vahinkoja. Suomi ei ole ratifioinut hotellinpitäjien vastuuta koskevaa Pariisin yleissopimusta, eikä Suomessa ole muutoinkaan voimassa sitä vastaavaa lainsäädäntöä.

Lisäksi lakiehdotuksessa sallittaisiin korvausvastuun rajoittaminen sopimusehdoin esine- ja varallisuusvahingosta silloin, kun matka on

hankittu pääasiassa muuhun kuin yksityiseen tarkoitukseen. Säännös perustuu direktiivin 5 artiklan 2 kohdan 4 alakohtaan. Vastuurajoitusmahdollisuus on direktiiviä suppeampi, sillä se ei tulisi kysymykseen kuluttajasopimuksissa. Elinkeinonharjoittajalle laissa säädetyn vastuun rajoittaminen sopimusehdoin olisi kuluttajansuojalainsäädännössä vakiintuneesti noudatettujen periaatteiden vastaista.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi vielä säännös vahingonkorvauksen sovittelusta muun muassa silloin, kun matkustaja on omalla menettelyllään myötävaikuttanut vahingon syntymiseen. Säännös vastaa vahingonkorvausta yleisesti koskevia säännöksiä ja oikeusperiaatteita.

3. Esityksen vaikutukset

Ehdotetulla lainsäädännöllä ei ole organisatorisia eikä henkilöstövaikutuksia. Se ei muutoinkaan vaikuta julkistalouteen.

Ehdotus asettaa etenkin Suomessa tehtäviä valmismatkoja järjestäville elinkeinonharjoittajille uusia velvoitteita, jotka koskevat lähinnä tietojen antamista matkustajalle sopimuksen tekemisen yhteydessä ja sitä edeltävässä markkinoinnissa. Tämä merkinnee nykyistä useammin tarvetta laatia ja käyttää kirjallisia vakioehtoja sekä suorituksen sisältöä kuvailevaa kirjallista aineistoa.

Matkanjärjestäjän vastuu matkustajalle aiheutuneista vahingoista olisi jonkin verran nykyistä sopimuskäytäntöä laajempi. Myös välittäjät saattavat joissakin tapauksissa joutua matkustajaa kohtaan vastuuseen matkanjärjestäjän suorituksesta. Nämä muutokset saattavat aiheuttaa tarpeen varautua korvausvastuuseen vakuutuksin. Ehdotetut säännökset matkustajan oikeudesta peruuttaa sopimus voivat muiden kuin seuramatkojen osalta lisätä matkanjärjestäjälle peruutuksista koituvaa taloudellista rasitusta. Käytännössä peruuttamisoikeuden vaikutukset jäänevät kuitenkin vähäisiksi.

4. Asian valmistelu ja lausunnonantajat

Oikeusministeriö asetti 9 päivänä syyskuuta 1991 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus hallituksen esitykseksi valmismatkasopimuksia koskevaksi laiksi sekä ehdotukset tarvittaviksi alemmanasteisiksi säädöksiksi.

Työryhmän tuli ottaa työnsä pohjaksi EY:n direktiivi sekä vakiintunut kotimainen sopimuskäytäntö. Työryhmän mietintö valmistui toukokuussa 1992.

Työryhmän ehdotuksesta antoivat lausunnon kauppa- ja teollisuusministeriö, liikenneministeriö, kilpailuvirasto, kuluttaja-asiamies, kuluttajavalituslautakunta, kuluttajavirasto, matkailun edistämiskeskus, Finnair, Hotelli- ja ravintolaneuvosto, Keskuskauppakamari, Kotimaanmatkailun informaatio- ja varausjärjestelmä, Kunnalliset kuluttajaneuvot, Linja-autoliitto, Matkatoimistoyrittäjät, Suomen Kuluttajaliitto, Suomen matkailun alueorganisaatioiden yhdistys, Suomen Matkatoimistoyhdistys, Suomen Varustamoyhdistys ja Ålands redärförening.

Lausunnonantajien enemmistö katsoi, että uuden lain tulisi vastata direktiivin vähimmäistasoa. Ankarammalla sääntelyllä arvioitiin haittaavan erityisesti kotimaan matkailuelinkeinoja.

Esityksen jatkovalmistelu on tehty oikeusministeriössä virkatyönä. Työryhmän ehdotusta on monin kohdin muutettu vastaamaan täsmällisemmin direktiiviä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Kauppa- ja teollisuusministeriössä on valmistella matkatoimistoasetuksen korvaava laki. Lakiin on tarkoitettu sisällyttää EY:n pakettimatkadirektiivin 7 artiklan edellyttämät säännökset matkanjärjestäjältä ja välittäjältä maksukyvyttömyyden varalta vaadittavasta vakuudesta. Tässä yhteydessä luovutettaisiin myös elinkeinon luvanvaraisuudesta. Hallituksen esitys eduskunnalle annettaneen syksyllä 1992.

Matkustajien ja matkatavaroiden kuljetusta koskevan merilain 4 a luvun uudistaminen on vireillä liikenneministeriössä.

YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Soveltamisala.* Ehdotettua lakia sovelletaan pykälän mukaan valmismatkan markkinointiin ja valmismatkaa koskevaan sopimukseen silloin, kun pykälässä säädetyt edellytykset täyttyvät. Valmismatka määritellään 2 §:ssä. Ehdotettu soveltamisala vastaa direktiivin 2 artiklan mukaisesti määräytyvää soveltamisalaa. Lakiehdotus koskee sekä Suomessa tehtäviä että ulkomaille suuntautuvia valmismatkoja.

Lakia sovelletaan pykälän 1 kohdan mukaan vain silloin, kun matkan tarjoaa matkailupalveluksia muutoin kuin satunnaisesti järjestävä tai välittävä elinkeinonharjoittaja vastiketta vastaan. Elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan pykälässä samaa kuin kuluttajansuojalain 1 luvun 5 §:ssä, ja käsite on siten tulkittava laajasti. Elinkeinonharjoittajia olisivat paitsi yritykset myös julkisyhteisöt, aatteelliset yhdistykset, muut yksityiset yhteisöt sekä luonnolliset henkilöt, kun ne harjoittavat säännöksessä tarkoitettua toimintaa.

Toimintaa voidaan pitää satunnaisena, jos se on kertaluonteista tai vain hyvin harvoin toistuvaa. Myös vastikkeettomat suoritukset jäävät soveltamisalan ulkopuolelle. Jos matkatoimisto esimerkiksi lahjoittaa matkan henkilökunnalleen tai liikekumppanilleen, eivät lakiehdotuksen säännökset tule sovellettaviksi.

Merkitystä ei ole sillä, kenen hankittavaksi elinkeinonharjoittaja tarjoaa valmismatkan. Lakiehdotus koskee sekä kuluttajille että yrityksille tai yhteisöille suunnattua markkinointia ja niiden kanssa tehtyjä sopimuksia.

Lakiehdotuksen soveltamisen edellytyksenä on pykälän 2 kohdan mukaan lisäksi se, että matka kestää yli 24 tuntia tai sisältää majoituksen yön aikana. Matkan kestoajan osalta on ratkaiseva alun perin sovittu aika. Jos matka esimerkiksi kuljetusten viivästymisen takia ylittää kohdassa mainitun tuntimäärän, eivät säännökset tule sovellettaviksi. Matkan kestoajasta riippumatta lakiehdotusta kuitenkin sovelletaan, jos matkaan sopimuksen mukaan sisältyy majoitus yön aikana. Säännöksessä tarkoitetaan yleensä erikseen järjestettyä majoitusta. Esimerkiksi junamatkaan sisältyvä makuuvaunupaikka ei ole tässä tarkoitettua ma-

joitusta. Tulkinta perustuu neuvoston pöytäkirjalauseumien 2 kohtaan. Lain soveltamista laivamatkoihin käsitellään 2 §:n perusteluissa.

2 §. *Valmismatka.* Pykälässä määritellään lain soveltamisalan kannalta keskeinen valmismatkan käsite. Määritelmä vastaa direktiivin 2 artiklan 1 kohdan mukaista matkapaketin määritelmää.

Pykälän 1 momentin mukaan valmismatkalla tarkoitetaan etukäteen järjestettyä yhdistettyyn hintaan tarjottua vähintään kahden palveluksen yhdistelmää. Valmismatkaa pidetään etukäteen järjestettynä, jos matkakokonaisuus on suunniteltu ennen matkan alkamista. Lakiehdotuksen piiriin kuuluvat sekä matkanjärjestäjän itsensä ennakolta suunnittelemat ja tarjoamat yhdistelmät että yksittäisen matkustajan tai matkustajaryhmän tilauksesta yksilöllisesti suunnitellut yhdistelmät.

Sekä kuljetuksen että majoituksen sisältävät yhdistelmät kuuluvat momentin 1 kohdan mukaan aina lakiehdotuksen piiriin. Jos vain toinen mainituista palveluksista sisältyy yhdistelmään, on siinä momentin 2 kohdan mukaan lisäksi oltava joku muu matkailupalvelus. Vaikka lakiehdotuksessa on katsottu tarkoituksenmukaiseksi käyttää yhdistelmästä nimitystä ”valmismatka”, siihen ei kohdan mukaisesti välttämättä sisälly kuljetusta.

Muun palveluksen on säännöksen mukaan oltava kokonaisuuden kannalta olennainen. Lisäksi edellytetään, ettei se suoraan liity kuljetukseen tai majoitukseen. Säännöksessä tarkoitetaan neuvoston pöytäkirjalauseumien 3 kohdan mukaisesti palveluksia, jotka määrittävät kyseisen matkapaketin ja ovat tärkeä tekijä sen hinnan muodostumisessa.

Muun palveluksen tulee olla luonteeltaan matkailupalvelus. Käsite on tässä yhteydessä ymmärrettävä laajasti. Matkailijoille tavanomaisesti tarjottujen lomanviettoon tai harrastuksiin liittyvien palvelusten ohella ovat myös erilaiset kulttuuri- ja urheilutapahtumat säännöksessä tarkoitettuja matkailupalveluksia. Esimerkiksi yhdistettyyn hintaan tarjottu oopperaesitys ja hotellimajoitus olisi siten pykälässä tarkoitettu valmismatka. Koulutus- ja terveyspalveluksia ei voida yleensä pitää matkailupalveluksina. Tällaisia olisivat kuitenkin lähinnä lomailuun yhdistettävät kurssit kuten harrastajille tarjotut tennis- tai golfkurssit. Terveyskylpylän tarjoama palvelusyhdistelmä voi myös muodostaa valmismatkan, jos kylpylässä oleskelun pääasiallisena tarkoituksena on vir-

kistäytyminen eikä sairauden hoito tai kuntoutus.

Kysymyksessä ei ole valmismatka, jos siihen sisältyy vain kuljetus tai vain majoitus ja näihin palveluksiin tavanomaisesti liittyviä lisäpalveluksia. Tällaisia ovat esimerkiksi ateriat lentomatkan aikana sekä hotellimajoitukseen yhdistetyt ravintola- tai kokouspalvelukset.

Direktiivin soveltaminen sellaiseen laivaristeilyyn, johon sisältyy vain aluksella tarjottavia palveluksia, on tulkinnanvaraista. Tällaisia palveluksia voidaan pitää sillä tavoin suoraan kuljetukseen liittyvinä, ettei kysymyksessä olisi direktiivissä tarkoitettu matkapaketti. Toisaalta varsinkin pitempiaikaiset risteilyt on tarkoitettu lähinnä virkistäytymiseen tai lomanviettoon, ja ne ovat sen vuoksi luonteeltaan rinnastettavissa muihin valmismatkoihin. Ruotsissa ja Tanskassa on vastaavaa lainsäädäntöä valmisteltaessa tulkittu direktiiviä siten, että se normaalisti koskisi myös eräitä lyhyempiäaikaisia laivaristeilyjä. Yhdenmukaisesti tämän tulkinnan kanssa on myös lakiehdotuksen valmismatka-käsite tarkoitettu kattamaan varsinaiset laivaristeilyt. Lyhytaikaiset niin sanotut 24 tunnin risteilyt sen sijaan jäisivät 1 §:n 2 kohdan alarajan takia soveltamisalan ulkopuolelle. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät myös laivamatkat, joiden tarkoituksena on kuljettaa matkustaja paikasta toiseen, vaikka matkustaja yöpyisikin hytissä matkan aikana. Suomen maantieteellisestä asemasta johtuen laivakuljetukset Ruotsiin ja muihin Itämeren maihin kestävät yleensä niin kauan ja ajoittuvat siten, että matkanteko tapahtuu myös yöllä. Laivoissa olevaa hyttimajoitusmahdollisuutta käytetään tällöin pääsääntöisesti. Tämytyypisiä laivamatkoja ei voida rinnastaa valmismatkaan, vaikka matkustajalla olisi hytti käytettävissään matkan aikana.

Valmismatkalle on määritelmän mukaan ominaista, että useampia palveluksia tarjotaan yhdistettyyn hintaan. Yhdistelmän eri osien hintojen mahdollinen laskuttaminen erikseen ei pykälän 2 momentin mukaan vaikuta asiaan. Säännös vastaa direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 2 alakohtaa. Jos matkustaja sen sijaan itse hankkii useampia erillisiä palveluksia, esimerkiksi junalipun ja hotellimajoituksen, ei kysymyksessä ole valmismatka, vaikka palvelukset hankittaisiin samanaikaisesti samasta matkatoimistosta.

3 §. *Muut määritelmät.* Pykälän 1 momentin mukaan matkanjärjestäjällä tarkoitetaan sitä,

joka suunnittelee ja toteuttaa valmismatkoja ja tarjoaa niitä joko itse tai muun elinkeinonharjoittajan välityksin. Määritelmä vastaa direktiivin 2 artiklan 2 kohdan määritelmää sekä käsitteen sopimuskäytännössä saamaa sisältöä.

Pykälän 2 *momentissa* määritellään matkustaja. Momentin määritelmä on asiallisesti samansisältöinen kuin direktiivin 2 artiklan 4 kohdan kuluttajaa koskeva määritelmä. Kuluttajalla tarkoitetaan Suomen kuluttajansuojalainsäädännössä henkilöä, joka hankkii kulu- tushyödykkeitä pääasiallisesti yksityiseen tar- koitukseen. Direktiivin määritelmässä ei ole vastaavaa edellytystä, vaan kuluttaja-käsitteen sisältö on laajempi kuin Suomen voimassa olevassa oikeudessa. Lakiehdotuksessa on tämän vuoksi käytetty matkanjärjestäjän tai välittäjän vastapuolesta nimitystä matkustaja.

Matkustajalla tarkoitetaan ensinnäkin sitä, joka on tehnyt matkanjärjestäjän tai välittäjän kanssa valmismatkaa koskevan sopimuksen. Matkustajia ovat lisäksi henkilöt, joilla on oikeus osallistua matkalle sellaisen sopimuksen perusteella, jonka muu henkilö tai yhteisö on tehnyt matkanjärjestäjän tai välittäjän kanssa. Matkustaja saa näin ollen laissa säädetyn suojan, vaikka hän itse ei ole sopimuksen osapuoli.

Matkustaja voi olla esimerkiksi yrityksen työntekijä, jonka matkasta yritys on sopinut matkanjärjestäjän kanssa, tai yhdistyksen jäsen, joka osallistuu matkalle yhdistyksen tekemän sopimuksen perusteella. Momentissa tarkoitetaan myös henkilöä, jolle sopimuksen alun perin tehnyt matkustaja on luovuttanut oikeutensa lakiehdotuksen 10 §:n mukaisesti.

4 §. *Säännösten pakottavuus.* Sopimusehto, joka poikkeaa lain säännöksistä matkustajan vahingoksi, on pykälän mukaan mitätön, jollei asianomaisesta säännöksestä nimenomaisesti muuta ilmene. Estettä ei sen sijaan ole sille, että matkustaja saa sopimuksen perusteella lakiehdotuksessa säädettyä paremmat edut.

Sopimusehdon mitättömyys merkitsee, että ehto jää sopimussuhteessa vaille vaikutusta. Ehdon lainvastaisuudesta ei tarvitse erikseen huomauttaa matkanjärjestäjälle tai välittäjälle, eikä lainvastaista ehtoa voida tehdä päteväksi nimenomaisella hyväksymiselläkään. Sopimusehdon mitättömyys on tuomioistuimessa ja kuluttajavalituslautakunnassa otettava huomioon viran puolesta.

5 §. *Valmismatkan välittäjän vastuu.* Pykälässä säädetään valmismatkoja välittävän elinkei-

nonharjoittajan velvollisuuksista ja vastuusta suhteessa matkustajaan. Pykälä perustuu direktiivin 5 artiklan 1 ja 2 kohtiin.

Pykälän 1 *momentin* mukaan välittäjä vastaa sekä matkustajalle annettavista tiedoista että sopimuksen täyttämisestä samalla tavoin kuin matkanjärjestäjä. Matkanjärjestäjä ja välittäjä ovat siten matkustajaa kohtaan yhteisvastuussa. Matkustaja voi valita, kääntyykö hän matkan välittäjän vai matkanjärjestäjän puoleen, jos tiedonantovelvollisuutta tai sopimusta ei ole asianmukaisesti täytetty. Matkanjärjestäjän tiedonantovelvollisuudesta säädetään lakiehdotuksen 6, 7 ja 8 §:ssä. Matkanjärjestäjän sopimusrikkomuksen seuraamuksista säädetään lakiehdotuksen 3 luvussa.

Matkanjärjestäjä ja välittäjä ovat aina yhteisvastuussa, kun välittäjä toimii sellaisen ulkomaisen matkanjärjestäjän lukuun, jolla ei ole toimipaikkaa Suomessa. Lisäksi yhteisvastuu voi syntyä silloin, kun matkustajalla on syytä uskoa välittäjän olevan häneen nähden vastuullinen sopijapuoli. Pykälässä ei ole säännöksiä vastuun jakautumisesta matkanjärjestäjän ja välittäjän keskinäisessä suhteessa. Vastuun jakautuminen määräytyy yleisten oikeusperiaatteiden nojalla.

Momentin toisessa virkkeessä on säännös, joka rajoittaa välittäjän vastuuta silloin, kun kyseinen elinkeinonharjoittaja matkustajan tietten toimii välittäjänä sellaisen matkanjärjestäjän lukuun, jolla on toimipaikka Suomessa. Vapautuakseen vastuusta välittäjän on huolehdittava siitä, että matkustaja varatessaan matkan saa tietää, kuka hänen varsinainen sopimuskumppaninsa on. Lisäksi säännöksessä edellytetään, että matkustaja on selvillä tämän seikan vaikutuksesta hänen oikeusasemaansa. Matkustajan on tämän mukaisesti saatava tieto siitä, että vain matkanjärjestäjä vastaa suhteessa matkustajaan tiedonantovelvollisuuden ja sopimuksen täyttämisestä.

Vaikka välittäjälle ei syntyisi vastuuta matkanjärjestäjän suorituksesta, on välittäjä kuitenkin vastuussa omasta toiminnastaan välittäjänä. Jos välittäjä on esimerkiksi antanut matkustajalle virheellisiä tietoja, jotka eivät perustu matkanjärjestäjän antamiin tietoihin, tämä voi johtaa korvausvelvollisuuteen matkustajaa kohtaan.

Milloin matkustajan on ilmoitettava jostakin seikasta matkanjärjestäjälle, hän voi pykälän 2 *momentin* mukaan tehdä ilmoituksen myös välittäjälle. Matkustajan ilmoittamisvelvolli-

suutta koskevia säännöksiä on lakiehdotuksen 10, 15 ja 18 §:ssä. Jos matkustaja on esimerkiksi 15 §:ssä säädettyllä tavalla ilmoittanut välittäjälle peruuttavansa sopimuksen, matkanjärjestäjä ei voi vedota siihen, ettei hän ole saanut ilmoitusta.

2 luku. Markkinoinnissa annettavat tiedot sekä sopimuksen tekeminen ja muuttaminen

6 §. *Matkaesite.* Pykälässä säädetään matkaesitteen laatimisesta ja siinä mainittavista tiedoista. Matkaesite voi koskea vain tiettyä valmismatkaa tai sisältää tiedot useista samanaikaisesti tarjolla olevista matkoista. Matkanjärjestäjät voivat laatia myös yhteisiä esitteitä. Pykälä perustuu direktiivin 3 artiklan 2 kohtaan. Pykälässä asetetut esitteen sisältöä koskevat vaatimukset eivät kuitenkaan ole niin yksityiskohtaiset kuin direktiivissä, vaan tarkemmat säännökset annettaisiin asetuksella (3 momentti).

Jos valmismatkasta laaditaan matkustajien saataville esite, siinä on pykälän 1 momentin mukaan mainittava matkasopimukseen sovellettavat yleiset ehdot ja matkaa koskevat keskeiset tiedot. Säännöksessä tarkoitettuja yleisiä ehtoja ovat paitsi yleiset seuramatkaehdot myös muut matkanjärjestäjän käyttämät vakioehdot, joita sovelletaan esitteessä mainittuja valmismatkoja koskeviin sopimuksiin. Myös matkan hintaa, hinnan muutoksia ja maksutapaa koskevat yleiset ehdot on otettava esitteeseen.

Esitteessä mainittavia matkaa koskevia keskeisiä tietoja ovat esimerkiksi tiedot matkakohteesta, matkan kestosta, lähdön ja paluun ajankohdista ja paikkakunnista, kuljetuksen ja majoituksen laadusta sekä mahdollisista muista matkaan kuuluvista palveluksista. Jos matkanjärjestäjä on asettanut matkan toteuttamisen edellytykseksi vähimmäismäärän osanottajia, on myös siitä mainittava esitteessä.

Pykälän 2 momentissa on direktiivin 3 artiklan 2 kohdan 2 alakohtaa vastaava säännös, jonka mukaan esitteessä ilmoitetut sopimusehdot ja muut tiedot sitovat matkanjärjestäjää. Koska annetut tiedot katsotaan velvoittaviksi samalla tavalla kuin sopimusveloitteet yleensä, säännös koskee sellaisia tietoja, joilla voi olla merkitystä matkanjärjestäjän suoritusvelvollisuuden kannalta. Sitovina ei siten voida pitää esitteessä mahdollisesti esitettyjä yleis-

luontoisia kuvauksia ja käsityksiä esimerkiksi matkakohteen luonnosta, ilmastosta tai nähtävyyksistä. Jos matkaa esitteessä markkinoidaan matkakohteen yleisiin virkistys- tai harrastusmahdollisuuksiin vedoten, on kuitenkin edellytettävä, että tällaiset mahdollisuudet ovat tosiasiassakin matkustajan käytettävissä.

Matkanjärjestäjä saa momentin mukaan varata itselleen oikeuden muuttaa ilmoittamiaan sopimusehtoja tai matkasta antamiaan tietoja. Muutoksilta ei käytännössä voida aina välttyä, koska esimerkiksi seuramatkaesitteet julkaistaan yleensä vain kahdesti vuodessa. Voidakseen vedota muutosoikeuteen matkanjärjestäjän on mainittava muutoksia koskeva varauksen esitteessään nimenomaisesti. Lisäksi edellytetään, että muutoksesta on ilmoitettu asianomaiselle matkustajalle selkeästi ennen sopimuksen päättämistä. Riittävänä ei voida pitää esimerkiksi sitä, että muutoksesta mainitaan yleisesti lehti-ilmoittelussa tai toimitiloihin sijoitetussa kyltissä.

Mikäli muutoksia koskevaa varauksetta ei ole tehty tai muutoksesta ei ole asianmukaisesti ilmoitettu ennen sopimuksen päättämistä, sopimuksen katsotaan syntyneen esitteessä annettujen tietojen mukaisena. Tämä ei momentin mukaan kuitenkaan estä osapuolia sopimasta myöhemmin keskenään matkan sisällöstä tai muista ehdoista esitetiedoista poikkeavasti.

Tarkoituksena on, että pykälän 3 momentin nojalla annettavassa asetuksessa säädetään direktiivin mukaisista esitetä koskevista yksityiskohtaisista vaatimuksista. Asetuksella voitaisiin antaa muitakin täydentäviä säännöksiä esitteen laatimisesta. Esimerkiksi sopimusehtojen esittämistavalle voidaan asettaa tiettyjä vaatimuksia, jotta ehdot olisivat selkeästi havaittavissa ja mahdollisimman hyvin ymmärrettäviä.

Lakiehdotuksessa ei säädetä erityisiä seuramuksia sen varalta, ettei esite täyty asetettuja vaatimuksia. Laiminlyönti voi kuitenkin johtaa siihen, että matkanjärjestäjän suorituksessa katsotaan olevan virhe lakiehdotuksen 17 §:n 1 momentin nojalla. Kuluttajasuhteissa matkanjärjestäjän säädöstenvastainen menettely voidaan katsoa myös kuluttajansuojalain 2 luvun 1 §:n vastaiseksi markkinoinniksi, jolloin luvun 7 §:n mukaiset seuraamukset voivat tulla kysymykseen.

7 §. *Varausasiakirja.* Pykälässä säädetään kirjallisen matkavarausasiakirjan laatimisesta.

Säännökset perustuvat direktiivin 4 artiklan 1 kohdan a alakohtaan sekä 2 kohtaan.

Pykälän 1 momentin mukaan matkanjärjestäjän on laadittava matkan varauksesta asiakirja, jossa on mainittava keskeiset tiedot sopimuksen osapuolista ja varatusta matkasta. Sopimuksen osapuolia koskevia tietoja ovat matkanjärjestäjän ja mahdollisen välittäjän sekä matkustajien nimet ja osoitteet. Matkaa koskevia keskeisiä tietoja ovat muun muassa matkakohde, matkalle lähdön ja paluun ajankohdat ja paikat, tiedot kuljetusyhteisistä, majoituspaikasta ja matkaan sisällyvistä muista palveluista. Lisäksi on annettava tiedot matkustajan tarvitsemista matkustusasiakirjoista kuten passista, viisumista ja rokotustodistuksista sekä mainittava sopimukseen sovellettavat ehdot. Näitä tietoja ja ehtoja ei kuitenkaan tarvitse mainita asiakirjassa, jos matkustaja on jo saanut asianmukaiset tiedot esitteen yhteydessä tai muulla tavoin kirjallisesti.

Asiakirja on momentin mukaan annettava matkustajalle ennen sopimuksen päättämistä. Ulkomaan valmismatkasopimuksen päättämisen ajankohdasta säädetään erikseen 9 §:ssä. Muissa tapauksissa sopimuksen syntymisen ajankohta määräytyisi sopimusoikeuden yleisten säännösten ja oikeusperiaatteiden mukaisesti.

Käytännössä on tavallista, että yhdessä matkustavista henkilöistä yksi varaa matkat kaikkien puolesta. Varausasiakirjaa ei näissä tapauksissa tarvitse toimittaa erikseen kullekin matkustajalle, vaan riittää, että se luovutetaan matkustajaryhmän edustajalle. Henkilön kelpoisuus toimia toisen puolesta määräytyy valtuutusta koskevien oikeustoimilain säännösten ja oikeusperiaatteiden mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan asiakirjaa ei kuitenkaan tarvitse laatia, jos varaus on tehty olosuhteissa, joissa velvollisuuden täyttäminen olisi kohtuuttoman hankalaa. Jos matkustaja esimerkiksi varaa matkan puhelimitse ja matkan alkamiseen on hyvin lyhyt aika, voi asiakirjan toimittaminen hänelle 1 momentin mukaisesti ennen sopimuksen päättämistä olla käytännössä jopa mahdotonta. Ei kuitenkaan ole tarpeen rajoittaa mahdollisuuksia tehdä matkasopimuksia viime hetkellä. Tämä voi olla matkustajankin edun mukaista, koska jäännös- paikkoja tarjotaan tavallisesti alennettuun hintaan.

Silloinkin, kun varausasiakirjaa ei tarvitse laatia eikä luovuttaa matkustajalle, on matkan-

järjestäjän annettava hänelle 1 momentissa tarkoitetut tiedot olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisella tavalla. Tietoja voidaan antaa esimerkiksi suullisesti puhelinkeskustelun yhteydessä. Laajojen vakioehtojen selostamista suullisesti ei kuitenkaan voida pitää tarkoituksenmukaisena. Matkustajalle tulisi silti huomauttaa matkanjärjestäjän käyttämistä ehdoista ja kertoa, mistä ja miten hän voi saada niistä tarvittaessa tiedon.

Pykälän 3 momentin mukaan voidaan varausasiakirjassa mainittavista tiedoista säätää tarkemmin asetuksella. Tältäkin osin on tarkoituksena, että direktiivin liitteen luettelo sopimuksessa mainittavista seikoista sisällytettäisiin lakitekstin sijasta asetukseen.

8 §. *Muut ennen matkaa annettavat tiedot.* Pykälä koskee tietoja, joita matkustajalle on annettava ennen matkan alkamista. Tiedot voidaan antaa joko kirjallisesti tai muulla sopivalla tavalla. Pykälä on yleisluontoisempi kuin sitä vastaava direktiivin 4 artiklan 1 kohdan b alakohta. Vaatimukset täsmällisesti täyttävät säännökset annettaisiin asetuksella (2 momentti).

Pykälän 1 momentin mukaan matkanjärjestäjän on hyvissä ajoin ennen matkan alkamista ilmoitettava matkustajalle tiedot kuljetusyhteisistä aikatauluineen. Tietoja olisi annettava muun muassa kuljetusten aikana tehtävien py-sähdysten ajoista ja paikoista sekä matkustajalle mahdollisesti varatusta hytti- tai makuuvaunupaikasta.

Matkustajalle on lisäksi annettava muita tarpeellisia tietoja, kuten ohjeita matkan aikana mahdollisesti sattuvan sairauden, onnettomuuden tai vastaavan tapahtuman varalta. Matkustajalle tulisi esimerkiksi antaa tietoja matkanjärjestäjän paikallisesta edustajasta tai paikallisista toimipaikoista, joihin hän voi apua tarvitessaan ottaa yhteyttä. Jos matkanjärjestäjällä ei ole matkakohteessa henkilökuntaa tai muuta edustajaa, joka tarvittaessa voi avustaa matkustajaa häntä kohdanneissa vaikeuksissa, matkanjärjestäjän olisi annettava tiedot siitä, miten matkustaja voi saada yhteyden matkanjärjestäjään.

9 §. *Ulkomaan valmismatkasopimuksen syntyminen.* Pykälässä säädetään matkustajaa sitovan sopimuksen syntymisestä silloin, kun matkavarauksen koskee yleisölle tarjottua ulkomaille tehtävää valmismatkaa. Direktiivissä ei ole vastaavaa säännöstä.

Säännös koskisi lähinnä niin sanottuja seu-

ramatkoja, joita tehdään ulkomaille ja jotka ovat kenen tahansa hankittavissa. Valmismatkaa voidaan kuitenkin pitää yleisölle tarjottuna, vaikka osanotto olisi jossakin suhteessa rajoitettu. Esimerkiksi nuorisolle, tietyn alan harrastajille tai eläkeläisille yleisesti tarjotut ulkomaan valmismatkat kuuluisivat säännöksen piiriin. Yleisölle tarjottuja eivät sen sijaan ole yksittäiselle matkustajalle tai matkustajaryhmälle erillisen tilauksen mukaisesti yksilöllisesti suunnitellut matkat.

Säännös poikkeaa oikeustoimilain mukaisesta sopimuksen syntyvästä. Oikeustoimilain mukaan sopimus syntyy, kun sitovaan tarjoukseen annetaan hyväksyvä vastaus. Pykälässä sopimuksen syntyminen on sen sijaan kytketty matkustajan maksusuoritukseen. Matkustajaa sitova sopimus syntyy pykälän mukaan vasta silloin, kun hän varattuaan matkan maksaa matkan hinnan tai matkanjärjestäjän määräämän osan hinnasta eli niin sanotun ilmoittautumismaksun. Vastaava määräys sisältyy alalla vakiintuneesti noudatettuihin yleisiin seuramatkaehtoihin.

Jos matkustaja ei maksa hintaa tai ilmoittautumismaksua viimeistään matkanjärjestäjän määräämänä ajankohtana, varaus peruuntuu. Pelkkä varaus ei oikeuta matkanjärjestäjää vaatimaan matkustajalta sopimuksen täyttämistä ja matkan hinnan maksamista. Toisaalta matkustaja, joka ei suorita maksua määräajassa, ei voi vaatia matkanjärjestäjältä hyvitystä, jos varattu matka on maksuajan umpeutumisen jälkeen myyty toiselle.

Pykälän säännös sopimuksen syntymisestä on tahdonvaltainen. Osapuolet voivat sopia sopimuksen syntymisestä toisinkin. Tällainen sopimus on kuitenkin tehtävä kirjallisesti.

10 §. *Matkasopimuksen luovutus.* Matkustajalla on pykälän mukaan oikeus luovuttaa sopimukseen perustuvat oikeutensa muulle henkilölle, mikäli henkilö täyttää mahdollisesti asetetut matkalle osallistumista koskevat ehdot. Pykälä vastaa direktiivin 4 artiklan 3 kohtaa.

Jos matkaa on esimerkiksi tarjottu vain tietyn henkilöryhmän jäsenille, matkanjärjestäjän ei tarvitse hyväksyä luovutusta henkilölle, joka ei kuulu kyseiseen henkilöryhmään. Milloin matkalle osallistumiseen tarvitaan matkanjärjestäjän hankkimia asiakirjoja kuten ryhmäviisumi, matkanjärjestäjä voi kieltäytyä hyväksymästä luovutusta sen perusteella, ettei asiakirjan hankkiminen ilman huomattavaa hanka-

luutta ole enää mahdollista. Matkanjärjestäjä voi myös evätä luovutuksen henkilölle, joka vastakkaisen sukupuolensa takia ei voi käyttää alkuperäiselle matkustajalle varattua majoituspaikkaa.

Luovutuksesta on pykälän mukaan ilmoitettava matkanjärjestäjälle viimeistään 48 tuntia ennen matkan alkamista. Matkanjärjestäjällä on oikeus periä kohtuullinen korvaus luovutuksesta aiheutuvista tarpeellisista toimenpiteistä. Korvauksen tulisi vastata matkanjärjestäjälle aiheutuvia todellisia lisäkuluja. Jos matkanjärjestäjä on sopimusehdoissaan määrännyt kaikkia matkoja koskevan kiinteän korvauksen, voidaan korvausta pitää kohtuullisena, jos se vastaa matkanjärjestäjälle muutoksista keskimäärin aiheutuvia kuluja.

Luovuttaja ja luovutuksensaaja vastaavat pykälän mukaan yhteisvastuullisesti matkan hinnan ja lisäkorvauksen maksamisesta matkanjärjestäjälle. Matkanjärjestäjä ei näin ollen ole velvollinen palauttamaan matkan hintaa luovuttajalle, joka jo on hinnan maksanut. Jos hintaa tai lisäkorvausta ei ole maksettu, matkanjärjestäjä saa vaatia maksusuorituksen valintansa mukaan joko luovuttajalta tai luovutuksensaajalta.

11 §. *Matkanjärjestäjän oikeus peruuttaa matka vähäisen osanottajamäärän takia.* Matkanjärjestäjä voi asettaa matkan toteuttamisen edellytykseksi sen, että matkalle lähtee vähimmäismäärä matkustajia. Vaadittu osanottajamäärä voi koskea joko yksittäistä matkaa tai tiettyyn matkakohteeseen tehtävää matkasarjaa.

Matkanjärjestäjällä on pykälän 1 momentin mukaan oikeus peruuttaa matka riittämättömän osanottajamäärän takia vain, jos matkanjärjestäjä on esitteessä tai varausasiakirjassa maininnut matkan toteuttamisen riippuvan osanottajien määrästä. Matkanjärjestäjän on mainittava myös ajankohta, jolloin peruuttamisesta viimeistään ilmoitetaan. Asetetut vaatimukset vastaavat direktiivin 3 artiklan 2 kohdan 1 alakohdan g luetelmakohtaa ja direktiivin liitteen d kohtaa.

Jos matkanjärjestäjä on menetellyt momentissa säädetyllä tavalla ja matka peruutetaan, matkustajalla ei ole oikeutta vaatia sopimuksen täyttämistä. Sen sijaan matkustaja voi vaatia uutta vastaavaa matkaa siten, kuin lakiehdotuksen 13 §:ssä säädetään.

Jos matkanjärjestäjä peruuttaa matkan, on matkustajan maksusuoritukset pykälän 2 mo-

mentin mukaan palautettava viivytyksettä, jollei matkustaja saa lakiehdotuksen 13 §:ssä tarkoitettua korvaavaa matkaa. Jotta matkanjärjestäjä voisi tarvittaessa palauttaa maksusuoritukset viivytyksettä, matkanjärjestäjän tulisi ensi tilassa ja mahdollisuuksien mukaan jo peruuttamisesta ilmoittaessaan tarjota matkustajalle uutta vastaavaa matkaa.

Matkanjärjestäjän on lisäksi korvattava matkustajalle matkalle lähtöön välittömästi liittyneet peruuttamisen johdosta hyödyttömiksi käyneet kulut. Tältä osin matkustajan oikeudet olisivat paremmat kuin direktiivissä. Yleisissä seuramatkaehdoissa on sen sijaan vastaava määräys.

Korvattavia kuluja voivat olla kyseisellä matkalla tarvittavien asiakirjojen kuten viisumin tai rokotustodistuksen hankkimiskulut, matkavakuutuksen maksut sekä matkajärjestelyihin liittyneet pankki-, posti-, puhelin- ja matkakulut. Myös eräiden matkavarusteiden hankkimisesta johtuvat kulut voivat tulla korvattaviksi. Jos kysymyksessä on peruutetulla matkalla tarpeellinen erityisvaruste, jolla ei voida katsoa olevan matkustajalle muutoin hyötyä, tulisi sen hankintakulut korvata.

12 §. *Matkanjärjestäjän oikeus peruuttaa matka ja muuttaa matkajärjestelyjä ylivoimaisen esteen takia.* Matkanjärjestäjällä on pykälän 1 momentin mukaan oikeus peruuttaa matka, jos matkanjärjestäjän mahdollisuudet toteuttaa matka sovitulla tavalla ovat sopimuksen päättämisen jälkeen olennaisesti vaikeutuneet momentissa mainituista syistä. Peruuttamisoikeutta ei ole, jos säännöksessä tarkoitettu tilanne on ollut tiedossa jo sopimusta tehtäessä. Sääntely vastaa yleisiä seuramatkaehtoja. Direktiivissä ei matkanjärjestäjän peruuttamisoikeutta ole säännelty yhtä yksityiskohtaisesti. Pykälässä säädetyt peruuttamisen seuraamukset sen sijaan vastaavat direktiivin 4 artiklan 6 kohtaa.

Matkan saa peruuttaa matkakohteessa tai sen läheisyydessä ilmenneiden sotatoimien, luonnonmullistuksen, lakon tai vastaavan tilanteen takia, jos matkanjärjestäjän mahdollisuudet täyttää sopimus näistä syistä olennaisesti vaikeutuvat. Jos esimerkiksi sopimuksen mukaiset kuljetusyhteydet matkakohteseen estyvät sotatoimien vuoksi, saa matkan peruuttaa. Matkan saa samoin peruuttaa, jos matkakohteen keskeisten palvelusten kuten sähkön tai veden saanti on keskeytynyt esimerkiksi luonnonmullistuksen tai lakon vuoksi. Matkanjärjestäjän käyttämän hotellin henkilökunnan lak-

ko ei sen sijaan yleensä oikeuta peruuttamiseen, koska korvaava majoitus on tavallisesti järjestettävissä. Jos lakon piiriin kuuluu matkakohteen muidenkin vastaavien majoitustilojen henkilökunta, peruuttaminen on mahdollista. Momentissa tarkoitettu vastaava tilanne voi olla esimerkiksi risteilyaluksen tuhoutuminen. Matkustajakin valitsee lomaristeilyn usein aluksen tason perusteella, minkä vuoksi tuhoutunut alus voi olla vaikeasti korvattavissa toisella. Myös merilain 174 §:n mukaan rahdinottaja vapautuu suoritusvelvollisuudestaan, jos kuljetussopimus koskee määrättyä alusta ja jos tämä alus ennen matkan alkamista tuhoutuu tai julistetaan vahingon jälkeen kuntoonpanokelvottomaksi.

Matkanjärjestäjä saa momentin mukaan peruuttaa matkan myös, jos matkaa ei muusta odottamattomasta syystä voida toteuttaa vaarantamatta matkustajan henkeä tai terveyttä. Näissä tapauksissa ei edellytetä, että kyseinen seikka vaikuttaisi matkanjärjestäjän mahdollisuuksiin muutoin täyttää sopimus. Säännöksessä tarkoitettu syy voi esimerkiksi olla matkakohteessa odottamatta ilmennyt vakava tarttuva tauti tai vakavat levottomuudet, jotka voivat vaarantaa myös sivullisten turvallisuuden.

Arvioitaessa sitä, onko matkanjärjestäjällä oikeus peruuttaa matka, voidaan ottaa huomioon viranomaisten mahdollisesti antamat matkustamista koskevat suositukset. Ulkoasiainministeriö voi antaa esimerkiksi sotatoimialueille tai niiden läheisyyteen suuntautuvia matkoja koskevia suosituksia. Sosiaali- ja terveyshallitus voi puolestaan antaa suosituksia matkustamisesta alueelle, jolla on ilmennyt vaarallinen epidemia. Jos viranomainen ei pidä matkustamista suotavana, voidaan lähtökohteisesti katsoa, että matkanjärjestäjällä on oikeus peruuttaa matka.

Matkanjärjestäjän on pykälän 2 momentin mukaan ilmoitettava peruutuksesta matkustajalle viivytyksettä. Myös matkustajan maksusuoritukset on viivytyksettä palautettava, jollei matkustaja saa peruutetun matkan tilalle uutta matkaa siten, kuin lakiehdotuksen 13 §:ssä säädetään. Kun matka peruutetaan 1 momentissa tarkoitettua ylivoimaiseksi esteeksi katsottavan tilanteen vuoksi, matkanjärjestäjällä ei ole velvollisuutta korvata matkustajalle peruuttamisesta mahdollisesti aiheutuvia kuluja tai muuta vahinkoa.

Matkanjärjestäjällä on pykälän 3 momentin mukaan oikeus keskeyttää matka, mikäli 1

momentissa tarkoitettu tilanne syntyy matkan aikana. Matkanjärjestäjä saa lisäksi tehdä matkaohjelmaan muita välttämättömiä muutoksia. Nämä muutokset voivat koskea esimerkiksi matkareittiä, majoituspaikkaa, kuljetusvälinettä tai retkien ja muiden lisäpalvelusten järjestämistä. Matkan saa keskeyttää tai matkaohjelmaa muuttaa samoin edellytyksin kuin 1 momentissa. Näin ollen vaaditaan, että matkanjärjestäjän mahdollisuudet toteuttaa matka sovitulla tavalla matkan jäljellä olevilta osin ovat olennaisesti vaikeutuneet tai että matkan jatkaminen voi vaarantaa matkustajan hengen tai terveyden.

Jos matka keskeytetään tai matkaohjelmaa muutetaan, matkanjärjestäjä saa pitää matkustajan maksaman hinnan vain siltä osin kuin sopimus on täytetty. Matkanjärjestäjän on momentin mukaan viivytyksettä matkan jälkeen palautettava matkustajalle saamatta jääneitä palveluksia vastaava osa matkan hinnasta. Jos matka keskeytetään, palautettava hinnan osa voidaan laskea kokonaishinnasta sovittujen ja saatujen matkapäivien suhteen mukaisesti. Jos matkustaja ei saa muita sovittuja palveluksia, esimerkiksi aterioita, tutustumiskäyntejä tai sopimuksen mukaista majoitusta, on vastaava osa hinnasta palautettava. Matkanjärjestäjän on tarvittaessa voitava esittää selvitys siitä, miten kyseisen palveluksen hinta on määräytynyt.

Matkanjärjestäjä ei ole velvollinen korvaamaan matkustajalle keskeytyksestä tai muutoksesta mahdollisesti aiheutuvia kuluja tai muuta vahinkoa.

13 §. *Korvaava matka matkan peruuntuessa.* Jos matkanjärjestäjä peruuttaa matkan, matkustajalla on pykälän 1 momentin mukaan oikeus vaatia tilalle uusi vastaava matka alkuperäisestä matkasta maksamallaan hinnalla. Säännös vastaa direktiivin 4 artiklan 6 kohdan 1 alakohdan a luetelmakohtaa. Vastaavalla matkalla tarkoitetaan samantyyppistä ja vähintään samantasoista matkaa kuin peruutettu matka. Matkan ei tarvitse suuntautua samaan matkakohteeseen eikä edes samaan maahan. Sen on kuitenkin tasoltaan ja arvoltaan vastattava alkuperäistä matkaa. Jos matkanjärjestäjä ehdottaa tiettyä korvaavaa matkaa, matkustajalla on oikeus päättää, hyväksyykö hän ehdotuksen.

Matkanjärjestäjä saa kuitenkin kieltäytyä korvaavan matkan tarjoamisesta, jos siitä aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia tai koh-

tuutonta haittaa. Velvollisuus tarjota uutta matkaa on säännöksessä sidottu samoihin edellytyksiin kuin matkanjärjestäjän velvollisuus korjata virhe lakiehdotuksen 19 §:n mukaan. Jos matkanjärjestäjän tuotannossa ei enää ole peruutettua vastaavia matkoja, ei ole kohtuullista edellyttää, että matkanjärjestäjä ryhtyisi uuden matkan vaatimiin järjestelyihin yksittäisten matkustajien vaatimuksesta. Matkustajalla on usein mahdollisuus hankkia vastaava matka toiselta matkanjärjestäjältä.

Osapuolet voivat keskenään sopia myös sellaisesta korvaavasta matkasta, joka ei vastaa peruutettua matkaa. Matkustajalle on pykälän 2 momentin mukaan tällöin palautettava hintojen ero, jos saadun matkan hinta on alun perin sovitun matkan hintaa alempi. Jos korvaavaan matkaan ei sisälly alun perin sovittuja palveluksia, matkustajalle on palautettava puuttuvia palveluksia vastaava hinnan osa. Jos peruutetun matkan hintaan esimerkiksi oli sisällynyt täysihoito mutta korvaavaan matkaan kuuluu vain aamukahvi, on matkanjärjestäjän palautettava matkustajalle puuttuvia aterioita vastaava hinnan osa.

14 §. *Hinnan muutokset.* Pykälässä säädetään edellytyksistä, joiden täytyessä matkanjärjestäjä voi muuttaa sovittua matkan hintaa. Ehdotetussa säännöksessä asetetaan hinnannuutoksia koskevalla ehdolla jonkin verran tiukemmat vaatimukset kuin direktiivin 4 artiklan 4 kohdassa. Pääkohdiltaan säännös vastaa seuramatkasopimusten vakiintunutta ehtokäytäntöä.

Matkanjärjestäjä saa pykälän 1 momentin mukaan varata sopimusehdoissa itselleen oikeuden korottaa matkan hintaa momentissa mainitulla perusteella sopimuksen päättämisen jälkeenkin. Hinnankorotusvarauman ottaminen sopimusehtoihin edellyttää kuitenkin, että matkanjärjestäjä sitoutuu myös alentamaan hintaa vastaavalla perusteella. Jos matkanjärjestäjä ehtojen mukaan korottaa hintaa esimerkiksi uuden matkaveron määrällä, hintaa on vastavasti alennettava, jos veroa alennetaan tai sen perimisestä luovutaan.

Momentin 1 kohdan mukaan hintaa voi korottaa, jos matkan hintaan vaikuttavia veroja tai muita julkisia maksuja on muutettu. Kohdassa tarkoitettuja julkisia maksuja ovat esimerkiksi maksut lentokenttien tai satamien käytöstä. Verot ja maksut voivat olla joko kotimaisia tai kohdemaan viranomaisien määrittämiä.

Hinnan korotus saa momentin 2 kohdan

mukaan perustua Suomen Pankin tai valtioneuvoston päätöksestä johtuvaan valuuttakursien muutokseen. Kohdassa tarkoitetaan päätöstä markan ulkoisen arvon vaihtelualueen ylä- tai alarajan muuttamisesta ja päätöstä olla noudattamatta vaihtelualueen rajoja, jos nämä päätökset myös tosiasiallisesti vaikuttavat markan ulkoiseen arvoon. Sovitun hinnan korottamiseen eivät oikeuta markan kurssimuutokset vaihtelualueen rajoissa eivätkä Suomen Pankin tai valtioneuvoston päätöksistä riippumattomat muutokset muiden valuuttojen kursseissa.

Momentin 3 kohdan mukaan saa hinnan korotus perustua sellaiseen muutokseen kuljetuskustannuksissa, johon matkanjärjestäjä ei ole voinut vaikuttaa ja jota matkanjärjestäjä ei ole voinut ottaa lukuun sopimusta päätettäessä. Matkanjärjestäjä ei saa kohdan nojalla korottaa hintaa tavanomaisten kustannuksien lisäviivien seikkojen kuten työehtosopimusten mukaisten palkankorotusten takia. Sen sijaan odottamaton merkittävä nousu esimerkiksi polttoainekustannuksissa voi olla riittävä peruste matkan hinnan korottamiselle. Samoin voi odottamaton nousu reittilentoliikenteen lipujen hinnoissa oikeuttaa matkanjärjestäjän vastaavasti korottamaan reittilennolla tehtävän matkan hintaa.

Jos matkanjärjestäjä käyttää oikeuttaan korottaa hintaa, korotus ei saa pykälän 2 momentin mukaan olla kustannusten nousua suurempi. Jos matkanjärjestäjällä on vastaavalla perusteella velvollisuus alentaa hintaa, on hintaa alennettava vähintään kustannusten laskua vastaavasti. Matkanjärjestäjän on tarvittaessa voitava esittää selvitys siitä, miten hinnan muutos on laskettu.

Matkanjärjestäjän on ilmoitettava uusi hinta matkustajalle niin pian kuin mahdollista. Matkustajan oikeudesta peruuttaa sopimus hinnan korottamisen johdosta säädetään lakiehdotuksen 15 §:ssä.

Mahdollista kustannusten nousua ei pykälän 3 momentin mukaan saa 1 momentissa mainituilla perusteillaakaan siirtää matkustajan maksettavaksi enää matkan sovittua alkamispäivää edeltävien 20 päivän aikana, vaan lisäkulut jäävät matkanjärjestäjän vastuulle. Aikaraja on direktiivin 4 artiklan 4 kohdan b alakohdan mukainen. Vastaavasti matkanjärjestäjä ei tänä aikana ole velvollinen myöskään alentamaan matkan hintaa.

15 §. *Matkustajan oikeus peruuttaa sopimus.*

Matkustajalla on pykälässä säädetyissä tilanteissa oikeus peruuttaa osallistumisensa matkalle. Matkajärjestäjällä voi kuitenkin peruutuksen syystä riippuen olla oikeus korvaukseen. Pykälän 1 momentin 2 kohta vastaa direktiivin 4 artiklan 5 kohdan 1 alakohdan 1 luetelma-kohtaa. Momentin 1 ja 3 kohtia vastaavia säännöksiä ei ole direktiivissä.

Matkustajalla on pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan oikeus peruuttaa sopimus, jos hänellä on perusteltua aihetta uskoa, ettei matkaa voida toteuttaa sovitulla tavalla tai matkustajan henkeä tai terveyttä vaarantamatta 12 §:ssä tarkoitettun tilanteen takia. Jos matkanjärjestäjä ei peruuta matkaa esimerkiksi matkakohteen tai sen lähialueen sotatoimista tai matkustajan hengen tai terveyden vaarantavasta muusta syystä huolimatta, matkustaja saa kuitenkin kohdan mukaan päättää omasta osallistumisestaan matkalle. Matkanjärjestäjällä ei ole oikeutta korvaukseen, jos matkustaja 1 kohdan nojalla peruuttaa sopimuksen.

Matkustajalla on momentin 2 kohdan mukaan samoin korvauksetta oikeus peruuttaa sopimus, jos matkanjärjestäjä on korottanut matkan hintaa olennaisesti 14 §:n perusteella. Sovitun hinnan korottaminen yli 10 prosentilla voidaan yleensä katsoa olennaiseksi. Olennaisuutta arvioitaessa tulee kuitenkin kiinnittää huomiota myös korotuksen markkamääräiseen suuruuteen.

Matkanjärjestäjällä voi sopimusehtojen perusteella olla oikeus tehdä muitakin muutoksia matkajärjestelyihin tai sopimusehtoihin. Matkustajalla olisi myös näissä tapauksissa oikeus peruuttaa sopimus, jos muutos on olennainen. Esimerkiksi matkalle lähdön tai kotiinpaluun ajankohtien huomattava muuttuminen oikeuttaisi peruutukseen.

Momentin 3 kohdan mukaan matkustaja saa peruuttaa sopimuksen myös silloin, kun häntä kohdanneen odottamattoman ja vakavan tapahtuman vuoksi olisi kohtuutonta vaatia häntä lähtemään matkalle. Kohdassa tarkoitettu tapahtuma voi olla esimerkiksi matkustajan äkillinen sairaus tai hänelle sattunut tapaturma, joka merkittävästi vaikeuttaisi matkustamista tai johtaisi siihen, ettei matkan tarkoitus hänen osaltaan toteutuisi. Ohimenevä vähäinen sairaus ei sen sijaan ole riittävä peruste sopimuksen peruuttamiselle. Matkustajalle läheisen henkilön kuolema, vakava sairastuminen tai vammautuminen oikeuttaisivat myös peruuttamiseen. Läheisenä henkilönä voidaan pitää

paitsi matkustajan lähiomaisia myös henkilöä, jonka kanssa hän on yhdessä varannut matkan. Matkustajan omaisuutta kohdannut vakava tapahtuma, esimerkiksi asunnon tulipalo, voi myös muodostaa kohdassa tarkoitettun matkalle lähdön esteen. Jos matkustaja itse kuolee, on hänen oikeudenomistajillaan vastaavasti oikeus peruuttaa matkasopimus.

Peruuttamisesta on pykälän 2 momentin mukaan ilmoitettava matkanjärjestäjälle viivytyksettä. Ilmoituksen voi tehdä matkan alkamisen jälkeenkin, jos peruuttamiseen oikeuttava tapahtuma sattuu niin vähän aikaa ennen matkan alkua, ettei ilmoitusta voinut tehdä aikaisemmin. Matkanjärjestäjän on samoin viivytyksettä palautettava matkustajan maksusuoritukset.

Jos peruuttamisen syynä on 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu matkustajaa kohdannut tapahtuma, matkanjärjestäjälle on esitettävä luotettava selvitys matkalle lähdön estäneestä syystä. Tällainen selvitys on esimerkiksi lääkärintodistus, josta käy ilmi matkustajan tai hänen läheisensä sairaus tai tapaturma niin yksilöitynä, että tapahtuman vaikutus matkustamiseen voidaan arvioida. Omaisuutta kohdanneissa vahingoissa selvitys voi olla esimerkiksi poliisitutkintapöytäkirja tai vakuutusyhtiön antama todistus.

Matkanjärjestäjä saa 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa periä kohtuullisen korvauksen peruuttamisesta aiheutuvista tarpeellisista toimenpiteistä. Matkanjärjestäjä ei sen sijaan ole oikeutettu korvaukseen esimerkiksi menettämästään liikevoitosta. Matkanjärjestäjä voi samoin kuin lakiehdotuksen 10 §:n mukaisissa matkustusoikeuden luovuttamista koskevilla tapauksilla sopimusehdoissaan ilmoittaa perimänsä peruutuskorvauksen määrän. Matkanjärjestäjä voi vähentää korvauksen matkustajalle palautettavasta matkan hinnasta.

3 luku. Matkanjärjestäjän velvollisuudet ja matkanjärjestäjän sopimusrikkomuksen seuraamukset

16 §. *Avustamisvelvollisuus.* Pykälässä asetetaan matkanjärjestäjälle velvollisuus avustaa matkustajaa eräissä matkan aikana sattuvissa vaikeuksissa. Avustamisvelvollisuus on pykälässä säännelty yksityiskohtaisemmin kuin direktiivissä, ja velvollisuus on myös jonkin

verran laajempi. Ehdotus vastaa yleisiä seuraamatkaehtoja.

Matkanjärjestäjän on pykälän 1 momentin mukaan avustettava matkustajaa, joka matkan aikana sairastuu, joutuu onnettomuuteen tai rikoksen uhriksi taikka kärsii muun vahingon. Muu vahinko voi olla esimerkiksi passin, luottokortin, rahojen tai muun omaisuuden katoaminen. Matkustajan mahdollisella huolimattomuudella ei ole vaikutusta avustamisvelvollisuuteen. Matkanjärjestäjän on avustettava matkustajaa silloinkin, kun matkustaja on pääasiassa omasta syystään joutunut avun tarpeeseen.

Matkanjärjestäjän on muun muassa huolehdittava siitä, että sairastunut tai vammautunut matkustaja saa tarvitsemansa sairaanhoidon. Jos matkustajan tila edellyttää hänen kotiuttamistaan soveltua paluuaikaa aikaisemmin, matkanjärjestäjän on ryhdyttävä tarvittaviin toimiin kuljetuksen järjestämiseksi. Rikoksen uhriksi joutunutta matkustajaa on avustettava esimerkiksi rikosilmoituksen tekemisessä poliisiviranomaiselle. Tapauksesta riippuen matkanjärjestäjän velvollisuus voi lisäksi käsittää avustamisen yhteydenotoissa muihin paikallisiin tai kotimaisiin viranomaisiin, matkustajan omaisiin tai vakuutusenantajaan.

Vaikeuksiin joutuneen matkustajan avustaminen sisältyy matkanjärjestäjän suoritusvelvollisuuksiin. Matkustajalta ei näin ollen voi vaatia erillistä korvausta tavanomaisesta avustamisesta aiheutuneesta vaivannäöstä tai menetetyistä työajasta. Matkustaja vastaa sen sijaan itse niiden erityisjärjestelyiden kuluista, joihin hänen tilanteensa vuoksi on ryhdytty. Näitä ovat esimerkiksi ylimääräiset kuljetuskustannukset ja yhteydenotoista aiheutuneet kulut. Erityisjärjestelyiden yhteydessä voivat myös matkanjärjestäjän henkilökunnan palvelukset tulla korvattaviksi. Näin on asian laita esimerkiksi silloin, kun matkustaja tarvitsee matkanjärjestäjän palveluksessa olevan henkilön saat-tajaksi kotimatkalle tai tulkiksi huomattavasti aikaa vieviin selvittelyihin.

Pykälän 2 momentin mukaan matkanjärjestäjän on vastaavasti avustettava matkustajaa, jos matkan aikana ilmenee 12 §:ssä tarkoitettu sotatila, luonnonmullistus, lakko tai vastaava tilanne taikka matkustajan hengen tai terveyden vaarantava tilanne. Matkanjärjestäjän on lisäksi pyrittävä mahdollisuuksien mukaan rajoittamaan matkustajalle aiheutuvaa haittaa tai vahinkoa. Jos tilanne matkakohteessa vaatii

matkustajien ennenaikaisen kotiuttamisen, matkanjärjestäjän on huolehdittava paluukuljetuksen järjestämisestä. Mikäli majoitusta ei voida jatkaa sovitussa hotellissa, matkanjärjestäjän on huolehdittava matkustajien siirtämisestä toiseen majoituspaikkaan, joka mahdollisimman hyvin vastaa sovittua.

17 §. *Matkanjärjestäjän suorituksen virhe.* Pykälässä on säännökset siitä, milloin matkanjärjestäjän suorituksen katsotaan olevan virheellinen. Direktiivissä ei määritellä virheksitetä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa on perussäännös sopimuksen merkityksestä virhearvioinnissa. Säännöksen mukaan matkanjärjestäjän suorituksessa on virhe, jos matka ei palveluksiltaan tai muilta järjestelyiltään vastaa sitä, mitä voidaan katsoa sovitun. Sopimusrikkomukset on kauppalaisa ja kuluttajansuojalaisa jaettu viivästykseen ja virheeseen. Vastaavaa erottelua ei ole katsottu tarpeelliseksi matkasopimuksissa. Kaikki poikkeamat sopimuksesta, muun muassa kuljetuksen viivästyminen, ovat säännöksessä tarkoitettuja virheitä. Pykälän 2 momentista voi kuitenkin seurata, ettei vähäistä eroa sovitun ja saadun suorituksen välillä pidetä virheenä.

Suoritus on kohdan perusteella virheellinen myös silloin, kun matka ei vastaa niitä esitetietoja, jotka lakiehdotuksen 6 §:n 2 momentin mukaisesti sitovat matkanjärjestäjää. Virhearvioinnissa on kuitenkin otettava huomioon, mikä merkitys tiedolla on ollut kyseiselle matkustajalle. Jos esimerkiksi esitteessä luvuttua erityisohjelmaa lapsille ei järjestetä, voi virheen vedota vain lapsen kanssa matkustava henkilö.

Suoritus on momentin 2 kohdan mukaan virheellinen, jos matkanjärjestäjä on laiminlyönyt antaa matkustajalle 6, 7 tai 8 §:ssä tarkoitettuja tietoja ja tämän voidaan olettaa vaikuttaneen matkustajan päätöksentekoon. Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti ei siten kaikissa tapauksissa merkitse matkanjärjestäjän suorituksen virhettä. Säännöksessä edellytetään, että laiminlyönnillä voidaan katsoa olleen merkitystä matkustajan ratkaisuihin. Jos matkanjärjestäjä ei esimerkiksi ollut antanut tarvittavia tietoja majoitusjärjestelyistä ja matkustaja olisi asianmukaiset tiedot saatuaan valinnut toisen tyyppisen majoituksen tai kokonaan muun matkan, voidaan suorituksen katsoa olleen virheellinen.

Momentin 3 kohdan mukaan suorituksessa

on virhe myös, jos matkanjärjestäjä on laiminlyönyt lakiehdotuksen 16 §:n mukaisen avustamisvelvollisuutensa.

Virheenä ei kuitenkaan pykälän 2 momentin mukaan pidetä matkan kokonaisuuden kannalta vähäisiä muutoksia tai puutteita matkajärjestelyissä, joihin matkustaja on matkakohteen tai matkan luonteen perusteella voinut kohtuudella varautua. Matkustaja ei voi virheenä vedota esimerkiksi pienehköihin muutoksiin tilauslennon lähtö- tai saapumisajoissa, koska tietty liikkumavara aikatauluissa on tilauslennolle ominaista. Kehitysmaihin suuntautuvilla matkoilla matkustajan on kohtuudella otettava huomioon maan yleisten olojen vaikutus palvelustasoon. Vähäisiä puutteita esimerkiksi majoitustilojen tai ravintolapalvelusten hygieniasa ei näillä matkoilla voida pitää virheenä. Vaikka matkustajan on lähtökohtaisesti saata-va varaamansa majoitus, voidaan muutosta joissakin tapauksissa pitää matkustajan kannalta merkityksettömänä. Jos matkustaja majoitetaan sijainniltaan, luokituksestaan ja muilta ominaisuuksiltaan täysin sovittua vastaavaan tai parempaan hotelliin, ei muutosta voida katsoa virheeksi. Virheenä ei voida pitää myöskään kuljetusvälineitä koskevia sellaisia muutoksia, joiden vaikutus matkustusaikaan tai matkustusmukavuuteen jää vähäiseksi.

18 §. *Virheilmoitus.* Pykälässä säädetään matkustajan velvollisuudesta ilmoittaa virheestä matkanjärjestäjälle. Säännökset vastaavat periaatteiltaan kauppalain 32 ja 33 §:ää. Direktiivissä ei säädetä virheilmoituksen laiminlyönnin seuraamuksista. Tätä koskevia säännöksiä on kuitenkin pidetty tarpeellisina.

Voidakseen vedota matkanjärjestäjän suorituksen virheeseen matkustajan on pykälän 1 momentin mukaan ilmoitettava virheestä matkanjärjestäjälle kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän on havainnut virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita. Lakiehdotuksen 5 §:n mukaan virheilmoituksen saa tehdä myös matkan välittäjälle. Ilmoitus matkanjärjestäjän apunaan käyttävän muun elinkeinonharjoittajan, esimerkiksi hotellinpitäjän tai kuljetuksen suorittajan henkilökunnalle ei sen sijaan riitä täyttämään reklaamaatiovelvollisuutta.

Virheilmoitus voi olla suullinen tai kirjallinen.

Virheilmoituksen tekemiseen varattua kohtuullista aikaa arvioitaessa voidaan ottaa huomioon paitsi matkustajan mahdollisuudet käytännössä tehdä ilmoitus myös virheen laatu ja

matkanjärjestäjän tarve saada siitä tieto. Matkanjärjestäjälle voi olla tärkeää saada ilmoitus virheestä mahdollisimman pian, jotta hänellä olisi tilaisuus myös korjata virhe. Tämän vuoksi virheestä, joka voitaisiin viivytyksettä korjata matkan aikana, tulisi myös ilmoittaa jo matkan aikana. Jos matkustaja ei ilmoita tällaisesta virheestä matkakohteessa, voidaan hänen katsoa hyväksyneen matkanjärjestäjän suorituksen ja menettäneen oikeutensa vedota virheeseen enää matkan jälkeen.

Tietyissä tilanteissa matkustaja voi pykälän 2 momentin mukaan vedota virheeseen, vaikka hän ei ole ilmoittanut siitä 1 momentissa vaaditussa kohtuullisessa ajassa. Säännös koskee tapauksia, joissa matkanjärjestäjä on menetellyt törkeän huolimattomasti tai kunnianvastaisesti ja arvottomasti. Säännöstä sovelletaan myös, kun kyseiseen menettelyyn on syyllistynyt muu elinkeinonharjoittaja, jota matkanjärjestäjä on käyttänyt apunaan sopimuksen täyttämiseksi, esimerkiksi hotellinpitäjä tai kuljetuksen suorittaja. Matkanjärjestäjän huolimattomuus voi olla törkeää, jos matkanjärjestäjä esimerkiksi laiminlyö varata matkustajalle paikan kuljetusvälineeseen tai majoitus-tiloihin. Kunnianvastaisesta ja arvottomasta menettelystä voi olla kysymys esimerkiksi silloin, kun matkanjärjestäjä ei ennen matkaa ilmoita matkustajalle tiedossaan olevasta seikasta, jonka vuoksi matkaa ei voida toteuttaa sovitulla tavalla.

19 §. *Virheen korjaus.* Pykälässä on säännökset matkanjärjestäjän velvollisuudesta korjata virhe. Pykälä vastaa kauppalain 34 §:n 1 momenttia ja asiallisesti myös direktiivin 6 artiklaa, mutta on sisällöltään direktiiviä täsmällisempi.

Matkanjärjestäjän on pykälän 1 momentin mukaan korjattava virhe viivytyksettä omalla kustannuksellaan. Jos virheen korjaamisesta aiheutuisi matkajärjestäjälle kohtuuttoman suuria kustannuksia tai kohtuutonta haittaa, matkajärjestäjä saisi kuitenkin kieltäytyä korjaamisesta.

Virheen korjaamisella tarkoitetaan kaikkia toimenpiteitä, joilla pyritään saattamaan matkanjärjestäjän suoritus sen mukaiseksi kuin matkustajalla on lain säännösten ja sopimuksen perusteella oikeus edellyttää. Jos matkanjärjestäjä viivyttelä virheen korjaamisessa, matkustajalla voi korjaamisesta huolimatta olla oikeus lakiehdotuksen 20 §:n mukaiseen hinnalennukseen. Matkanjärjestäjän on oikais-

tava virhe ilman, että siitä aiheutuu kustannuksia matkustajalle. Jos matkanjärjestäjä esimerkiksi siirtää matkustajan kalliimpaan hotelliin sovitun hotellin palveluksissa olevien puutteiden takia, matkustajan ei tarvitse korvata hinnaneroa.

Jos matkanjärjestäjä tarjoutuu korjaamaan virheen 1 momentin mukaisesti viivytyksettä ja omalla kustannuksellaan, matkustaja saa pykälän 2 momentin mukaan kieltäytyä korjaamisesta, jos siitä aiheutuisi hänelle olennaista haittaa. Tällaisissa tapauksissa matkustaja saa sopimusrikkomuksen vakavuudesta riippuen vaatia joko hinnanalennusta lakiehdotuksen 20 §:n mukaisesti tai sopimuksen purkua 21 §:n taikka korvaavaa matkaa 22 §:n mukaisesti. Mikäli matkustaja kieltäytyy korjaamisesta, josta ei aiheutuisi olennaista haittaa, hänellä ei ole oikeutta muuhun hyvitykseen. Matkustajalla voi silti olla oikeus vahingonkorvaukseen lakiehdotuksen 23 §:n mukaisesti, jos vahinko olisi syntynyt virheen korjaamisesta huolimatta.

Matkustajalle voi aiheutua olennaista haittaa esimerkiksi sen vuoksi, ettei hotellihuone ole korjausten takia matkustajan käytettävissä tavanomaiseen tapaan. Jos puutteellisen hotellihuoneen tilalle tarjotaan toista huonetta samasta hotellista, ei matkatavaroiden siirtämisestä aiheutuvaa vaivaa voida yleensä pitää olennaisena haittana. Sen sijaan muutto toiseen hotelliin saattaa etenkin lyhytaikaisella lomamatkalla muuttojärjestelyihin kuluvan ajan ja vaivan takia merkitä olennaista haittaa.

20 §. *Hinnanalennus.* Pykälä vastaa periaatteiltaan kauppalain 37 §:n 1 momentin ja 38 §:n säännöksiä hinnanalennuksesta.

Matkustajalla on pykälän mukaan oikeus hinnanalennukseen, jos virhettä ei ole korjattu 19 §:n mukaisesti tai jos korjaaminen ei virheen laadun vuoksi tule kysymykseen. Hinnanalennuksen tulee määrältään vastata virheen merkitystä. Laskettaessa hinnanalennusta on lähtökohtana matkan kokonaishinta. Alennuksen suhteuttaminen yhdistelmän eri osien hintoihin ei johtaisi matkustajan kannalta kohtuulliseen tulokseen. Esimerkiksi lentomatkoilla voi kuljetuksen osuus kokonaishinnasta olla selvästikin suurempi kuin majoituksen osuus. Kuljetuksen viivästyksellä voi kuitenkin matkustajan kannalta olla paljon pienempi merkitys matkan kokonaisarvoon kuin esimerkiksi pitkäaikaisilla olennaisilla puutteilla majoituksen-

sa. Hinnanalennuksen määrä voi sen vuoksi ylittää virheellisen osasuorituksen taloudellisen arvon.

Virheen merkityksen arviointi voi perustua myös subjektiivisiin näkökohtiin. Jatkuvasti epäkunnossa oleva hissi voi suuresti vaikeuttaa iäkkään ja huonokuntoisen matkustajan lomaviettoa, mutta voi nuoren kannalta katsoen olla lähes merkityksetön asia. Samoin voivat puutteet hotellihuoneiston keittiövarustuksessa häitää huomattavasti enemmän lapsiperhettä, jonka tarkoituksena oli pääasiassa itse valmistaa ateriansa, kuin muita matkustajia.

Jos matkustaja on matkanjärjestäjän jätettyä virheen korjaamatta itse ryhtynyt toimenpiteisiin tilanteen oikaisemiseksi ja esimerkiksi omalla kustannuksellaan vaihtanut hotellia, voidaan hinnanalennuksen määrässä ottaa huomioon tästä matkustajalle aiheutuneet lisäkustannukset. Tältä osin tulee kuitenkin kiinnittää huomiota paitsi matkustajan hankkiman korvaavan suorituksen arvoon myös siihen, ovatko matkustajan toimenpiteet olleet oikeas-
sa suhteessa virheen merkitykseen.

21 §. *Sopimuksen purku.* Pykälässä säädetään matkustajan oikeudesta purkaa sopimus. Purkuoikeus koskisi useampia sopimusrikkomustilanteita kuin direktiivi.

Pykälän 1 momentti koskee matkustajan oikeutta purkaa sopimus ennen matkan alkamista. Matkustaja saa säännöksen mukaan purkaa sopimuksen, jos matkanjärjestäjä ennen matkaa muuttaa olennaisesti matkaehdot, matkaohjelmaa tai muita matkajärjestelyjä. Säännös koskee tapauksia, joissa matkanjärjestäjä muuttaa sopimusta ilman siihen oikeuttavaa perustetta. Lakiehdotuksen 15 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään matkustajan oikeuksista silloin, kun sopimuksen muuttaminen perustuu lakiin tai sopimusehtoihin.

Matkustajalla on purkuoikeus myös silloin, kun hänellä on muutoin painava syy olettaa, että matkanjärjestäjän suorituksessa tulee olemaan olennainen virhe. Matkustajalla voi olla säännöksessä tarkoitettuun ennakoituun sopimusrikkomukseen perustuva purkuoikeus esimerkiksi, jos matkanjärjestäjän vastaavissa suorituksissa on äskettäin ilmennyt vakavia puutteita tai huomattavaa taitamattomuutta ja on vahvoja perusteita olettaa, että sovittu matkakin olisi olennaisesti virheellinen.

Sopimuksen purkamisen edellytykset ovat säännöksen mukaan jonkin verran lievemmät kuin kauppalain 62 §:n mukaiset edellytykset

kaupan purkamiselle ennakoidun sopimusrikkomuksen perusteella. Lievennys johtuu siitä, että sopimuksen purkuun normaalisti kuuluva suoritusten palauttaminen puolin ja toisin ei matkapalveluksissa tule yleensä kysymykseen. Matkustajan saamat suoritukset eivät tavallisesti ole palautettavissa. Tämän vuoksi saattaa sopimuksen purku ennen matkaa olla molemmille osapuolille parempi vaihtoehto kuin matkan keskeyttäminen tai purku vasta matkan päättymisen jälkeen.

Pykälän 2 momentti koskee matkustajan oikeutta purkaa sopimus matkan aikana tai matkan jälkeen. Purkuoikeuden edellytykset ovat säännöksessä tiukemmat kuin 1 momentissa. Matkustaja saa purkaa sopimuksen vain, jos matkan toteutus osoittautuu siinä määrin virheelliseksi, ettei matka vastaa sille alun perin asetettua tarkoitusta. Purku voi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun matkan päätarkoitus on osallistua tiettyyn toimintaan tai tapahtumaan, mutta tätä koskevat järjestelyt on olennaisessa määrin laiminlyöty. Samoin voi matkustajalla olla purkuoikeus, jos esimerkiksi matkan keskeisen osuuden muodostavaa laivaristeilyä ei aluksen epäkuntoisuuden vuoksi voidakaan tehdä. Jos matkustaja keskeyttää matkansa säännöksessä tarkoitettua virheensä takia, hän voi vaatia sopimuksen purkua paitsi matkan tekemättä jäävältä osalta myös siltä osin kuin palveluksia on jo suoritettu.

Sopimuksen purkaminen merkitsee, että matkustajalla on oikeus saada takaisin maksamansa matkan hinta ja kaikki muut matkanjärjestäjälle jo maksetut matkaan liittyvät maksu-
suoritukset. Jos matkustaja on saanut matkanjärjestäjältä suorituksia, jotka ovat palautettavissa, kuten käyttämättömiä matkalippuja tai hotellikuponkeja, on matkustajan palautettava tällaiset suoritukset matkanjärjestäjälle. Matkustaja ei lähtökohtaisesti ole velvollinen korvaamaan matkanjärjestäjälle sellaisia hyväksi saamiaan suorituksia, joita ei voi palauttaa. Jos kuitenkin suorituksista on ollut matkustajalle hyötyä, hänen on momentin mukaan maksettava matkanjärjestäjälle suorituksen arvoa vastaava korvaus. Matkaan liittyvistä kuljetuksista tai majoituksesta ei voida katsoa koituvan matkustajalle säännöksessä tarkoitettua hyötyä, eikä niistä tarvitse purun yhteydessä maksaa korvausta. Korvaus voi sen sijaan tulla kysymykseen esimerkiksi matkan aikana saaduista aterioista tai hyväksi käytetyistä pääsylipuista eri tilaisuuksiin.

Korvaus määrätään momentin mukaan siten, että se vastaa suorituksen arvoa matkustajalle. Esimerkiksi aterioiden osalta korvauksen tulisi vastata niitä todennäköisiä kustannuksia, jotka matkustajalle olisivat koituneet ruokailuista kotioiloissa.

Jos matkustaja purkaa sopimuksen 2 momentin perusteella matkan aikana, matkanjärjestäjän on pykälän 3 momentin mukaan omalla kustannuksellaan tarvittaessa järjestettävä matkustajan paluukuljetus. Kuljetus on järjestettävä alun perin sovittua vastaavalla kuljetusvälineellä matkan lähtöpaikkaan tai muulle sovitulle paikkakunnalle. Säännös vastaa direktiivin 4 artiklan 7 kohdan 2 alakohtaa.

Käytännössä on mahdollista, etteivät matkanjärjestäjä ja matkustaja ole samaa mieltä sopimusrikkomuksen vakavuudesta ja matkustajan purkuoikeudesta, eikä matkanjärjestäjä suostu järjestämään paluukuljetusta. Jos matkustaja tällöin palaa kotiin omalla kustannuksellaan, hän voi vaatia lisäkuluistaan korvauksen matkanjärjestäjältä jälkikäteen. Purkuoikeuden edellytysten arviointi tapahtuu kuitenkin matkustajan riskillä. Omatoimisen paluun kustannukset voivat jäädä matkustajan vastuulle, jos tuomioistuin tai kuluttajavalituslautakunta sittemmin katsoo, ettei matkustajalla ollut riittävää perustetta sopimuksen purkuun.

22 §. *Korvaava matka sopimuksen purun vaihtoehtona.* Jos matkustajalla on peruste purkaa sopimus, hän saa pykälän mukaan vaihtoehtoisesti vaatia matkanjärjestäjää uusimaan suorituksen eli vaatia matkanjärjestäjältä uuden vastaavan matkan alkuperäisestä matkasta maksamallaan hinnalla. Matkustajan oikeus korvaavaan matkaan koskee direktiivissä tapauksia, joissa sopimus on purettu ennen matkaa. Ehdotuksen mukaan matkustaja saa vaatia korvaavaa matkaa sekä silloin, kun sopimus puretaan ennen matkaa, että silloin, kun sopimus puretaan matkan aikana tai matkan jälkeen.

Jos sopimus on purettu matkan aikana tai sen jälkeen, matkanjärjestäjällä on myös korvaavan matkan osalta oikeus 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuun korvaukseen suorituksista, jotka matkustaja on saanut hyödykseen. Suoritusten arvo voidaan pykälän mukaan vähentää korvaavan matkan hinnasta.

Pykälässä on viittaus lakiehdotuksen 13 §:ään, jossa säädetään matkustajan oikeudesta korvaavaan matkaan silloin, kun matkanjärjestäjä on peruuttanut matkan. Viittauk-

sen mukaan 13 §:n säännöksiä sovelletaan vastaavasti korvaavaan matkaan sopimuksen purun vaihtoehtona. Matkanjärjestäjä saa näin ollen kieltäytyä korvaavan matkan järjestämisestä, jos siitä aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa. Samoin tulee sovellettavaksi 13 §:n 2 momentin säännös hintojen eron tai hinnan osan palauttamisesta matkustajalle, jos osapuolten sopiman korvaavan matkan hinta on alkuperäistä alempi tai jos matkaan ei sisälly kaikkia aluperäiseen matkaan kuuluneita palveluksia.

23 §. *Vahingonkorvaus.* Pykälässä on säännökset matkanjärjestäjän vahingonkorvausvastuusta suorituksen ollessa virheellinen. Pykälän korvausvastuuperuste vastaa direktiivin 5 artiklan 2 kohdan 1 alakohtaa sekä neuvoston pöytäkirjalausumien 13 kohdassa esitettyä kantaa todistustaakan jaosta.

Matkustajalla on pykälän 1 momentin mukaan oikeus korvaukseen vahingosta, jonka matkanjärjestäjän suorituksessa oleva virhe on hänelle aiheuttanut. Matkanjärjestäjän korvausvastuu perustuu säännöksen mukaan huolimattomuuteen. Vastuu käsittää paitsi matkanjärjestäjän ja matkanjärjestäjän työntekijöiden huolimattomuuden myös sellaisten itsenäisten yrittäjien ja näiden työntekijöiden huolimattomuuden, joita matkanjärjestäjä käyttää apunaan sopimuksen täyttämiseksi. Säännöksen mukaisesti matkanjärjestäjä vapautuu korvausvastuusta vain, jos matkanjärjestäjä voi osoittaa, ettei hän itse eikä kukaan matkanjärjestäjän käyttämistä apulaisistakaan ollut menetellyt huolimattomasti.

Korvausvastuuta ei esimerkiksi synny, jos matkanjärjestäjä voi osoittaa vahingon aiheutuneen matkustajan omasta huolimattomuudesta tai jonkun ulkopuolisen henkilön menettelystä. Matkanjärjestäjä ei myöskään vastaa vahingosta, joka aiheutuu ylivoimaisesta esteestä tai muusta ennalta-arvaamattomasta syystä, jota matkanjärjestäjä tai matkanjärjestäjän itsenäinen apulainen ei olisi voinut estää mahdollisimman huolellisesti menetellenkään.

Momentissa ei ole säännöksiä matkustajan näyttövelvollisuudesta, vaan se määräytyisi yleisten oikeusperiaatteiden mukaisesti. Matkustajan olisi korvausta saadakseen voitava esittää tarpeellinen selvitys suorituksen virheestä, hänelle syntyneestä vahingosta ja virheen ja vahingon syy-yhteydestä. Nämä periaatteet vastaavat myös neuvoston pöytäkirjalausumien 13 kohtaa.

Korvattava vahinko voi olla henkilövahinko, esinevahinko tai varallisuusvahinko. Pykälän 2 momentin nojalla matkustajalla voi matkatavaroiden viivästyessä olla oikeus korvaukseen, vaikka suoranaista taloudellista vahinkoa ei syntyisi. Sen sijaan esimerkiksi epäonnistuneesta lomasta johtuvasta mielipahasta tai virkistytymismahdollisuuksien menettämisestä ei saa korvausta.

Virheestä aiheutuvat vahingot ovat käytännössä usein varallisuusvahinkoja. Tavallisimpia korvattavia vahinkoja ovat matkustajalle virheen vuoksi aiheutuneet ylimääräiset menot sekä hyödyttömiksi käyneet menot. Nämä menot ovat usein samantyyppisiä kuin ne, jotka matkanjärjestäjä joutuu lakiehdotuksen 11 §:n nojalla korvaamaan peruuttaessaan matkan vähäisen osanottajamäärän takia. Korvattaviksi voivat tulla myös matkustajan hankkimista korvaavista palveluksista aiheutuneet kustannukset, jollei niitä ole otettu huomioon lakiehdotuksen 20 §:n mukaista hinnanalennusta laskettaessa.

Paluukuljetuksen viivästyminen saattaa aiheuttaa matkustajalle ansionmenetystä tai ylimääräisiä yöpymiskuluja. Matkanjärjestäjän on korvattava tällaiset vahingot, jos pykälässä säädetyt vastuun edellytykset täyttyvät. Korvausvastuuta ei esimerkiksi synny, jos lentokuljetuksen viivästyminen johtuu lennonjohdon toimenpiteistä tai huonosta säästä, koska kysymyksessä ei ole matkanjärjestäjän eikä lentoyhtiön huolimattomuus.

Korvattavia esinevahinkoja voivat olla esimerkiksi matkatavaroiden vahingoittuminen tai katoaminen. Henkilövahingoista matkanjärjestäjä voi joutua korvaamaan esimerkiksi pilaantuneen ruuan aiheuttaman sairastumisen, jos sen voidaan katsoa johtuneen matkanjärjestäjän apunaan käyttämän ravintoloitsijan huolimattomuudesta. Samoin voi matkanjärjestäjä joutua korvaamaan matkustajalle majoitustilojen tulipalosta aiheutuvan vahingon, jos se esimerkiksi johtuu matkanjärjestäjän käyttämien majoitustilojen puutteellisesta turvallisuudesta.

Henkilö- ja esinevahinkoja saattaa aiheutua erityisesti kuljetusten yhteydessä. Tällaisen vahingon samoin kuin kuljetuksen viivästyisestä johtuvan varallisuusvahingon korvaaminen voi lakiehdotuksen 24 §:n nojalla määräytyä myös kyseistä kuljetusta koskevien säädösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa on matkatavaroiden

viivästyisestä johtuvaa korvausvastuuta koskeva erityissäännös. Vastaavaa säännöstä ei ole direktiivissä. Momentin mukaan matkustajalla on oikeus korvaukseen myös matkatavaroiden kuljetuksen viivästyisestä johtuvasta tavaroiden käytön estymisestä. Korvausvastuun perusteet ovat tässä momentissa samat kuin 1 momentissa. Vastuu perustuu huolimattomuuteen, mutta matkanjärjestäjän on voitava osoittaa huolimattomuuden puuttuminen. Lisäksi tässä momentissa edellytetään, että matkatavaroiden käytön estymisestä on katsottava aiheutuneen matkustajalle haittaa. Haittaa arvioitaessa on otettava huomioon viivästyksen kesto ja muut seikat. Esimerkiksi matkalaukun joutuminen väärään lentokoneeseen ja siitä seuraava viivästys voi aiheuttaa huomattavaakin haittaa menomatalla. Sen sijaan vähäinen viivästys kotiinpaluun yhteydessä ei välttämättä aiheuta haittaa. Yksin matkustavalle voi haitta usein olla suurempi kuin seurueen jäsenelle, joka voi matkakumppaneiltaan saada korvaavia matkatavaroita käyttöönsä.

Lakiehdotuksessa ei ole vahingonkorvauksen määrää koskevia säännöksiä. Tältä osin sovelletaan yleisiä korvausoikeudellisia periaatteita. Niistä seuraa muun muassa, että korvausmäärästä on vähennettävä mahdollisesti säästyneet kulut. Vahinkoa kärsineen on lisäksi pyrittävä rajoittamaan syntyvää vahinkoa. Tämän velvollisuuden laiminlyönnistä johtuvaa vahinkoa ei korvata. Korvauksen määrään voivat vielä vaikuttaa 24 §:n nojalla sovellettavat kuljetusoikeudelliset säädökset sekä 25 §:n mukaiset vastuunrajoitusehdot ja vahingonkorvauksen sovittelu.

24 §. *Vahingonkorvausvastuun määräytyminen erässä tapauksissa.* Pykälän mukaan matkanjärjestäjä saa sopimusehdoissa määrätä, että matkanjärjestäjän korvausvastuu kuljetukseen liittyvästä vahingosta määräytyy kyseistä kuljetusta koskevien pykälässä lueteltujen säädösten mukaan. Säännös perustuu direktiivin 5 artiklan 2 kohdan 3 alakohtaan. Pykälässä on lueteltu direktiivin johdanto-osassa mainittuihin yleissopimuksiin perustuvat Suomessa voimassa olevat säädökset. Näitä säädöksiä selostetaan lähemmin yleisperustelujen jaksossa 1.2.

Matkanjärjestäjä saisi pykälän nojalla määrätä vastuunsa kuljetusoikeudellisten säädösten mukaiseksi kaikkien korvausvelvollisuuteen vaikuttavien seikkojen osalta. Lakiehdotuksesta poikkeavien vastuuperusteiden ja vahingonkorvausten enimmäismäärien ohella voivat

näin ollen tulla sovellettaviksi myös vahingosta ja vaatimuksesta ilmoittamista ja korvausoikeuden vanhentumista koskevat kuljetusoikeudelliset erityissäännökset.

25 §. *Vahingonkorvausvastuun rajoittaminen ja korvauksen sovittelu.* Matkanjärjestäjä saa pykälän 1 momentin mukaan rajoittaa sopimusehdoissa korvausvastuutaan eräin edellytyksin. Säännös perustuu direktiivin 5 artiklan 2 kohdan 4 alakohtaan.

Vastuunrajoitusehto olisi sallittu vain, jos valmismatka on hankittu pääasiassa muuhun kuin yksityiseen tarkoitukseen. Vastuunrajoitusehtoa voidaan näin ollen käyttää, kun hankittu matka esimerkiksi liittyy matkustajan ammatin harjoittamiseen, matkan tilanteen yrityksen liiketoimintaan tai julkisyhteisön toimintaan. Vastuuta voidaan rajoittaa vain esine- tai varallisuusvahingoista, eikä vastuunrajoitus saa olla kohtuuton. Rajoituksen kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan ottaa huomioon paitsi lakiehdotuksen mukaan määräytyvä vastuu myös vahingonkorvausta sopimussuhteessa koskevat oikeusperiaatteet. Rajoitusta voidaan pitää kohtuuttomana, jos se merkittävästi heikentäisi vahinkoa kärsineen asemaa lain tai yleisten oikeusperiaatteiden mukaiseen korvausoikeuteen verrattuna.

Pykälän 2 momentissa säädetään vahingonkorvauksen sovittelusta. Säännös vastaa matkustajan myötävaikutuksen osalta vahingonkorvauslain (412/74) 6 luvun 1 §:ää ja muilta osin kauppalain 70 §:n 2 momenttia. Direktiivissä ei ole vastaavaa säännöstä.

Matkanjärjestäjän suoritettavaksi tulevaa vahingonkorvausta voidaan momentin mukaan sovittella muun muassa silloin, kun myös matkustajan menettely on vaikuttanut vahingon syntymiseen tai sen laajuuteen. Sovittelu voi tulla kysymykseen myös sellaisten vahinkojen osalta, joita matkanjärjestäjän on ollut vaikea ennakoita ja ehkäistä. Muita seikkoja, joita sovittelussa voidaan ottaa huomioon, ovat esi-

merkiksi matkanjärjestäjän tai matkanjärjestäjän itsenäisen apulaisen huolimattomuuden aste, sopimusrikkomuksen syy sekä mahdollisesti käytettävissä olevat vakuutukset ja vakuuttamismahdollisuudet.

4 luku. Voimaantulo

26 §. *Voimaantulosäännös.* Lakia ehdotetaan sovellettavaksi sen voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

EY:n direktiivin voimaansaattaminen edellyttää ehdotetun lain lisäksi asetuksen säätämistä. Asetukseen on tarkoitus sisällyttää direktiivin 3 ja 4 artiklan sekä direktiivin liitteen mukaiset yksityiskohtaiset säännökset tiedoista, joita matkustajalle on annettava. Direktiivin 3 artiklan 2 kohdassa on säännökset matkaesitteessä mainittavista tiedoista. Direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädetään tiedoista, jotka on annettava matkustajalle ennen sopimuksen tekemistä, sekä tiedoista, jotka on annettava hyvissä ajoin ennen matkan alkamista. Direktiivin liitteessä on luettelo tiedoista, jotka on 4 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan mainittava matkasopimuksessa. Asetusluonnos on liitetty tähän esitykseen.

3. Voimaantulo

Lakiehdotus liittyy ETA-sopimukseen. Sen vuoksi ehdotetaan, että laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Valmismatkalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Sovellettamisala

Tätä lakia sovelletaan valmismatkan markkinointiin ja valmismatkaa koskevaan sopimukseen, kun:

1) matkan tarjoaa matkailupalveluksia muutoin kuin satunnaisesti järjestävä tai välittävä elinkeinonharjoittaja vastiketta vastaan; ja

2) matka kestää yli 24 tuntia tai sisältää majoituksen yön aikana.

2 §

Valmismatka

Valmismatkalla tarkoitetaan tässä laissa etukäteen järjestettyä yhdistettyyn hintaan tarjottua palvelusten yhdistelmää, johon sisältyy vähintään:

1) kuljetus ja majoitus; tai

2) kuljetus tai majoitus ja lisäksi muu kokonaisuuden kannalta olennainen matkailupalvelus, joka ei suoraan liity kuljetukseen tai majoitukseen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua yhdistelmää pidetään valmismatkana, vaikka yhdistelmän eri osat laskutettaisiin erikseen.

3 §

Muut määritelmät

Matkanjärjestäjällä tarkoitetaan tässä laissa sitä, joka suunnittelee ja toteuttaa valmismatkoja ja tarjoaa niitä joko itse tai muun elinkeinonharjoittajan välityksellä.

Matkustajalla tarkoitetaan sitä, joka on tehnyt matkanjärjestäjän tai välittäjän kanssa valmismatkaa koskevan sopimuksen tai jolla on oikeus osallistua matkalle sellaisen sopimuksen perusteella, jonka muu henkilö tai yhteisö on tehnyt matkanjärjestäjän tai välittäjän kanssa.

4 §

Säännösten pakottavuus

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain

säännöksistä matkustajan vahingoksi, on mitätön, jollei jäljempänä toisin säädetä.

5 §

Valmismatkan välittäjän vastuu

Valmismatkan välittänyt elinkeinonharjoittaja vastaa matkustajalle annettavista tiedoista ja sopimuksen täyttämisestä samalla tavoin kuin matkanjärjestäjä. Tällaista vastuuta ei kuitenkaan synny, jos välittäjä toimii sellaisen matkanjärjestäjän lukuun, jolla on toimipaikka Suomessa, ja jos matkustaja on sopimusta tehtäessä selvillä tästä sekä tämän seikan vaikutuksesta hänen oikeuksiinsa.

Milloin matkustajan on tämän lain mukaisesti ilmoitettava jostakin seikasta matkanjärjestäjälle, hän saa tehdä ilmoituksen myös matkan välittäjälle.

2 luku

Markkinoinnissa annettavat tiedot sekä sopimuksen tekeminen ja muuttaminen

6 §

Matkaesite

Jos valmismatkasta laaditaan matkustajien saataville esite, siinä on mainittava matkasopimuksen sovellettavat yleiset ehdot ja matkaa koskevat keskeiset tiedot.

Esitteessä ilmoitetut sopimusehdot ja muut tiedot sitovat matkanjärjestäjää. Ehtoja ja muita tietoja saa kuitenkin muuttaa, jos matkanjärjestäjä on esitteessään varannut itselleen oikeuden muutoksiin ja ilmoittanut muutoksesta selkeästi matkustajalle ennen sopimuksen päättämistä taikka jos muutoksesta on myöhemmin sovittu.

Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä esitteen laatimisesta sekä siinä mainittavista sopimusehdoista ja muista tiedoista.

7 §

Varausasiakirja

Matkanjärjestäjän on laadittava valmismatkan varauksesta asiakirja, jossa on mainittava

keskeiset tiedot sopimuksen osapuolista ja varatusta matkasta. Asiakirjassa on lisäksi annettava tiedot tarvittavista matkustusasiakirjoista sekä mainittava sopimusehdot, jollei näitä tietoja ja ehtoja ole annettu matkustajalle esitteen yhteydessä tai muulla tavoin kirjallisesti. Asiakirja on luovutettava matkustajalle ennen sopimuksen päättämistä.

Asiakirjaa ei tarvitse laatia, jos varaus on tehty olosuhteissa, joissa velvollisuuden täyttäminen olisi kohtuuttoman hankalaa. Matkustajalle on tällöin annettava 1 momentissa tarkoitettut tiedot olosuhteet huomioon ottaen tarkoituksenmukaisella tavalla.

Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä varausasiakirjan laatimisesta sekä siinä mainittavista sopimusehdoista ja muista tiedoista.

8 §

Muut ennen matkaa annettavat tiedot

Matkanjärjestäjän on hyvissä ajoin ennen matkan alkamista ilmoitettava matkustajalle tiedot kuljetusyhteyksistä aikatauluineen. Lisäksi on annettava muita matkustajalle tarpeellisia tietoja, kuten ohjeita matkan aikana mahdollisesti sattuvan sairauden, onnettomuuden tai muun vastaavan tapahtuman varalta.

Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tiedoista, joita matkustajalle on annettava ennen matkaa.

9 §

Ulkomaan valmismatkasopimuksen syntyminen

Jos matkavarauksia koskee yleisölle tarjottua ulkomaille tehtävää valmismatkaa, matkustajaa sitova sopimus syntyy vasta, kun hän maksaa matkan hinnan tai matkanjärjestäjän määräämän osan hinnasta. Jos hintaa tai sen osaa ei ole maksettu viimeistään matkanjärjestäjän määräämänä ajankohtana, varaus peruuntuu. Mitä tässä säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, jos sopimuksen syntymisestä on kirjallisesti sovittu toisin.

10 §

Matkasopimuksen luovutus

Matkustajalla on oikeus luovuttaa sopimukseen perustuvat oikeutensa henkilölle, joka täyttää mahdollisesti asetetut matkalle osallistumista koskevat ehdot. Luovutuksesta on il-

moitettava matkanjärjestäjälle viimeistään 48 tuntia ennen matkan alkamista.

Matkanjärjestäjä saa periä kohtuullisen korvauksen luovutuksesta aiheutuvista tarpeellisista toimenpiteistä. Luovuttaja ja luovutuksen saaja vastaavat yhteisvastuullisesti matkan hinnan ja mahdollisesti perittävän korvauksen maksamisesta matkanjärjestäjälle.

11 §

Matkanjärjestäjän oikeus peruuttaa matka vähäisen osanottajamäärän takia

Matkanjärjestäjällä on oikeus peruuttaa matka riittämättömän osanottajamäärän takia vain, jos matkanjärjestäjä on esitteessä tai varausasiakirjassa maininnut matkan toteuttamisen riippuvan osanottajamäärästä. Matkanjärjestäjän on lisäksi mainittava ajankohta, jolloin peruuttamisesta viimeistään ilmoitetaan.

Peruutettuaan matkan matkanjärjestäjän on viivytyksettä palautettava matkustajan maksusuoritukset, jollei matkustaja saa 13 §:ssä tarkoitettua korvaavaa matkaa. Matkanjärjestäjän on lisäksi korvattava matkustajalle matkalle lähtöön välittömästi liittyneet peruuttamisen johdosta hyödyttömiksi käyneet kulut.

12 §

Matkanjärjestäjän oikeus peruuttaa matka ja muuttaa matkajärjestelyjä ylivoimaisen esteen takia

Matkanjärjestäjällä on oikeus peruuttaa matka, jos matkanjärjestäjän mahdollisuudet toteuttaa matka sovitulla tavalla ovat sopimuksen päättämisen jälkeen olennaisesti vaikeutuneet matkakohteessa tai sen läheisyydessä ilmenneiden sotatoimien, luonnonmullistuksen, lakon tai vastaavan tilanteen takia taikka jos matkaa ei muusta odottamattomasta syystä voida toteuttaa vaarantamatta matkustajan henkeä tai terveyttä.

Peruuttamisesta on ilmoitettava matkustajalle niin pian kuin mahdollista. Matkanjärjestäjän on viivytyksettä palautettava matkustajan maksusuoritukset, jollei matkustaja saa 13 §:ssä tarkoitettua korvaavaa matkaa.

Jos 1 momentissa tarkoitettu tilanne syntyy matkan aikana, matkanjärjestäjällä on oikeus keskeyttää matka ja tehdä matkaohjelmaan muita välttämättömiä muutoksia. Matkanjärjestäjän on viivytyksettä matkan jälkeen palau-

tettava matkustajalle saamatta jääneitä palveluksia vastaava osa matkan hinnasta.

13 §

Korvaava matka matkan peruuntuessa

Jos matkanjärjestäjä peruuttaa matkan, matkustaja saa vaatia uuden vastaavan matkan alkuperäisestä matkasta maksamallaan hinnalla. Matkanjärjestäjä saa kuitenkin kieltäytyä korvaavan matkan järjestämisestä, jos siitä aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa.

Jos matkanjärjestäjä ja matkustaja sopivat korvaavasta matkasta, jonka hinta on alun perin sovittua alempi tai johon ei sisälly alun perin sovittuja palveluksia, on matkustajalle palautettava hintojen ero tai puuttuvia palveluksia vastaava hinnan osa.

14 §

Hinnan muutokset

Matkanjärjestäjä saa sopimusehdoissa varata itselleen oikeuden korottaa matkan hintaa sopimuksen päättämisen jälkeen, jos matkanjärjestäjä sitoutuu myös alentamaan matkan hintaa vastaavalla perusteella. Hinnan korotus saa perustua ainoastaan:

1) matkan hintaan vaikuttavien verojen ja muiden julkisten maksujen muutoksiin;

2) Suomen Pankin tai valtioneuvoston päätöksestä johtuvaan valuuttakurssien muutokseen; tai

3) kuljetuskustannusten muutokseen, johon matkanjärjestäjä ei ole voinut vaikuttaa ja jota matkanjärjestäjä ei ole voinut ottaa lukuun sopimusta päätettäessä.

Hinnan korotus ei saa olla kustannusten nousua suurempi. Hintaa on alennettava vähintään kustannusten laskua vastaavasti. Matkanjärjestäjän on ilmoitettava uusi hinta matkustajalle niin pian kuin mahdollista.

Hintaa ei saa korottaa sovittua matkan alkamispäivää edeltävien 20 päivän aikana. Matkanjärjestäjällä ei tänä aikana ole myöskään velvollisuutta alentaa hintaa.

15 §

Matkustajan oikeus peruuttaa sopimus

Matkustajalla on oikeus peruuttaa sopimus, jos:

1) hänellä on perusteltua aihetta uskoa, ettei

matkaa voida 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun tilanteen takia toteuttaa sovittulla tavalla tai hänen henkeään tai terveyttään vaarantamatta;

2) matkanjärjestäjä on 14 §:n perusteella olennaisesti korottanut matkan hintaa tai tehnyt sopimusehdon perusteella muita olennaisia muutoksia sopimukseen; tai

3) matkustajaa kohdanneen odottamattoman ja vakavan tapahtuman vuoksi olisi kohtuutonta vaatia häntä lähtemään matkalle; jos matkustaja kuolee ennen matkaa, on hänen oikeudenomistajillaan oikeus peruuttaa sopimus.

Peruuttamisesta on ilmoitettava matkanjärjestäjälle viivytyksettä ja, jos sopimus peruutetaan 1 momentin 3 kohdan perusteella, esitettävä luotettava selvitys matkalle lähdön estäneestä tapahtumasta. Matkanjärjestäjän on viivytyksettä palautettava matkustajan maksusuoritukset. Jos sopimus peruutetaan 1 momentin 3 kohdan perusteella, matkanjärjestäjä saa periä kohtuullisen korvauksen peruuttamisesta aiheutuvista tarpeellisista toimenpiteistä.

3 luku

Matkanjärjestäjän velvollisuudet ja matkanjärjestäjän sopimusrikkomuksen seuraamukset

16 §

Avustamisvelvollisuus

Jos matkustaja matkan aikana sairastuu, joutuu onnettomuuteen tai rikoksen uhriksi taikka kärsii muun vahingon, on matkanjärjestäjän avustettava häntä sairaanhoidon tai ennenaikaisen paluukuljetuksen järjestämisessä, rikoksen tai vahingon selvittelyssä ja muissa tarpeellisissa toimenpiteissä.

Jos matkan aikana ilmenee 12 §:n 1 momentissa tarkoitettu tilanne, matkanjärjestäjän on vastaavasti avustettava matkustajaa ja pyrittävä mahdollisuuksien mukaan rajoittamaan matkustajalle aiheutuvaa vahinkoa ja haittaa.

17 §

Matkanjärjestäjän suorituksen virhe

Matkanjärjestäjän suorituksessa on virhe, jos:

1) matka ei palveluksiltaan tai muilta järjestyiltään vastaa sitä, mitä voidaan katsoa sovittun;

2) matkanjärjestäjä on laiminlyönyt antaa

matkustajalle 6, 7 tai 8 §:ssä tarkoitettuja tietoja ja tämän voidaan olettaa vaikuttaneen matkustajan päätöksentekoon; tai

3) matkanjärjestäjä on laiminlyönyt 16 §:n mukaisen avustamisvelvollisuutensa.

Virheenä ei kuitenkaan pidetä sellaisia matkan kokonaisuuden kannalta vähäisiä muutoksia tai puutteita matkajärjestelyissä, joihin matkustaja on matkakohteen tai matkan luonteen perusteella voinut kohtuudella varautua.

18 §

Virheilmoitus

Matkustaja ei saa vedota virheeseen, ellei hän ilmoita virheestä matkanjärjestäjälle kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän havaitsi virheen tai hänen olisi pitänyt se havaita.

Matkustaja saa 1 momentin estämättä vedota virheeseen, jos matkanjärjestäjä tai muu elinkeinonharjoittaja, jota matkanjärjestäjä on käyttänyt apunaan sopimuksen täyttämiseksi, on menetellyt törkeän huolimattomasti tai kunnianvastaaisesti ja arvottomasti.

19 §

Virheen korjaus

Matkanjärjestäjän on korjattava virhe viivytyksettä omalla kustannuksellaan. Matkanjärjestäjä saa kuitenkin kieltäytyä korjaamisesta, jos siitä aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia tai kohtuutonta haittaa.

Jos matkanjärjestäjä tarjoutuu korjaamaan virheen 1 momentissa tarkoitettulla tavalla mutta siitä aiheutuisi matkustajalle olennaista haittaa, tämä saa kieltäytyä korjaamisesta.

20 §

Hinnanalennus

Jos virhettä ei ole korjattu viivytyksettä matkanjärjestäjän kustannuksella tai jos virhe ei ole korjattavissa, matkustajalla on oikeus virheen merkitystä vastaavaan hinnanalennukseen.

21 §

Sopimuksen purku

Matkustajalla on oikeus purkaa sopimus ennen matkaa, jos matkanjärjestäjä muuttaa olennaisesti matkaehtoja, matkaohjelmaa tai muita matkajärjestelyjä tai jos matkustajalla on

muutoin painava syy olettaa, että matkanjärjestäjän suorituksessa tulee olemaan olennainen virhe.

Matkustajalla on oikeus purkaa sopimus matkan aikana tai matkan jälkeen, jos matkan toteutus osoittautuu niin virheelliseksi, ettei matka vastaa sille alun perin asetettua tarkoitusta. Jos matkanjärjestäjän suorituksesta on ollut matkustajalle hyötyä, matkustajan on maksettava matkanjärjestäjälle korvaus, joka vastaa suorituksen arvoa matkustajalle.

Jos matkustaja purkaa sopimuksen matkan aikana, matkanjärjestäjän on omalla kustannuksellaan tarvittaessa järjestettävä matkustajan paluukuljetus. Kuljetus on järjestettävä alun perin sovittua vastaavalla kuljetusvälineellä matkan lähtöpaikkaan tai muulle sovitulle paikkakunnalle.

22 §

Korvaava matka sopimuksen purun vaihtoehtona

Jos matkustajalla on oikeus purkaa sopimus, hän saa vaihtoehtoisesti vaatia matkanjärjestäjältä uuden vastaavan matkan alkuperäisestä matkasta maksamallaan hinnalla. Jos sopimus on purettu matkan aikana tai sen jälkeen, matkanjärjestäjä saa kuitenkin vähentää korvaavan matkan hinnasta 21 §:n 2 momentissa tarkoitettua korvauksen. Muutoin on vastavasti voimassa, mitä 13 §:ssä säädetään.

23 §

Vahingonkorvaus

Matkustajalla on oikeus korvaukseen henkilö-, esine- ja varallisuusvahingosta, jonka matkanjärjestäjän suorituksessa oleva virhe on hänelle aiheuttanut, jos virhe tai vahinko johtuu matkanjärjestäjän tai matkanjärjestäjän sopimuksen täyttämiseksi apunaan käyttämän muun elinkeinonharjoittajan huolimattomuudesta. Vapautuakseen korvausvelvollisuudesta matkanjärjestäjän on osoitettava, ettei huolimattomuutta ollut matkanjärjestäjän puolella.

Matkustajalla on 1 momentin mukaisin perustein oikeus korvaukseen myös matkatavaroiden kuljetuksen viivästyisestä johtuvasta tavaroiden käytön estymisestä, jos siitä on viivästyksen kesto ja muut seikat huomioon ottaen katsottava aiheutuneen haittaa matkustajalle.

24 §

Vahingonkorvausvastuun määräytyminen eräissä tapauksissa

Sen estämättä, mitä 23 §:ssä säädetään, matkanjärjestäjä saa sopimusehdoissa määrätä, että matkanjärjestäjän korvausvastuu kuljetukseen liittyvästä vahingosta määräytyy siten kuin kyseisestä kuljetuksesta säädetään merilaissa (167/39), kuljetuksesta ilma-aluksessa annetussa laissa (289/37), ilmakuljetussopimuslaissa (45/77) tai ilmakuljetuslaissa (387/86) taikka määrätään kansainvälisiä rautatiekuljetuksia koskevassa yleissopimuksessa (COTIF; SopS 5/85).

25 §

Vahingonkorvausvastuun rajoittaminen ja korvauksen sovittelu

Jos valmismatka on hankittu pääasiassa muuhun kuin yksityiseen tarkoitukseen, mat-

kanjärjestäjä saa sopimusehdoissa rajoittaa korvausvastuutaan esine- ja varallisuusvahingosta. Vastuunrajoitus ei saa olla matkustajan kannalta kohtuuton.

Vahingonkorvausta voidaan sovittella, jos se on kohtuuton ottaen huomioon matkustajan mahdollinen myötävaikutus, matkanjärjestäjän mahdollisuudet ennakoida ja estää vahingon syntyminen sekä muut olosuhteet.

4 luku

Voimaantulo

26 §

Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettyäänä ajankohtana.

Lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtäviin sopimuksiin.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Hannele Pokka*

Asetus

valmismatkasta annettavista tiedoista

Oikeusministerin esittelystä säädetään päivänä kuuta 199 annetun valmismatkalain (/) 6 §:n 3 momentin, 7 §:n 3 momentin ja 8 §:n 2 momentin nojalla:

Sovellettamisala

1 §

Tässä asetuksessa säädetään valmismatkalain 6 §:ssä tarkoitetun matkaesitteen ja 7 §:ssä tarkoitetun varausasiakirjan laatimisesta, niissä mainittavista tiedoista sekä tiedoista, joita elinkeinonharjoittajan on muutoin annettava matkustajalle ennen matkan alkamista.

Matkaesite

2 §

Esitteessä on mainittava sen voimassaoloaika sekä matkanjärjestäjän nimi, osoite ja puhelinnumero. Jos esitteeseen sisältyy useamman matkanjärjestäjän matkoja, on esitteestä käytävä selvästi ilmi kunkin matkan järjestäjä.

Sopimukseen sovellettavat yleiset ehdot on julkaistava esitteessä selkeästi havaittavalla tavalla ja helposti luettavalla kirjasinkoolla.

3 §

Jos sopimukseen sovelletaan kuluttaja-asiamiehen ja Suomen Matkatoimistoyhdistys ry:n välisiin neuvotteluihin perustuvia yleisiä seuramatkaehtoja, ne on otettava esitteeseen kokonaisuudessaan ja muuttamattomina, jollei 2 momentista muuta johdu. Matkanjärjestäjän lisäehdot on tällöin sijoitettava esitteeseen välittömästi yleisten seuramatkaehtojen jälkeen. Jos lisäehto poikkeaa yleisistä seuramatkaehdoista, poikkeuksesta on huomautettava näkyvästi.

Yleisiä seuramatkaehtoja ei tarvitse julkaista enintään kahdeksansivuisessa esitteessä, jos ehdot ovat muulla tavoin matkustajan saatavilla. Esitteessä on kuitenkin viitattava sovellettaviin yleisiin seuramatkaehtoihin sekä mainittava, mistä ne voi saada tai, jos ehdot on julkaistu matkanjärjestäjän muussa esitteessä, missä ne on julkaistu.

4 §

Jos sopimukseen ei sovelleta 3 §:ssä tarkoi-

tettuja yleisiä seuramatkaehtoja, esitteessä on oltava viittaus valmismatkalakiin ja mainittava erityisesti lain 10, 15 ja 18 §:n mukaiset matkustajan oikeudet ja velvollisuudet. Lisäksi on mainittava, milloin matkustajaa sitova sopimus lain tai sopimusehtojen mukaan syntyy, sekä muut sopimusehdot.

5 §

Esitteessä mainitusta matkasta on annettava ainakin seuraavat tiedot:

1) matkan hinta, mahdolliset erikseen perittävät maksut ja maksuehdot;

2) matkan kohde, kiertomatkan kohteet ja matkareitti;

3) matkan kesto-aika päivinä tai viikkoina ja kiertomatkoista myös oleskeluajat eri paikkakunnilla;

4) lähdön ja paluun päivämäärät sekä paikat;

5) kulkuneuvo, kuljetuksen luonne kuten reitti- tai tilauskuljetus, matkustusluokka ja alustavat aikataulut;

6) majoituspaikka ja sen sijainti, majoituksen luonne kuten hotelli, täysihoitola tai retkeilymaja, kohdevaltion sääntöjen mukainen matkailuluokitus tai muu mukavuustasoa kuvaava selvitys sekä majoituksen pääominaisuudet kuten saatavilla olevat palvelukset ja huoneen tai huoneiston tyyppi ja varustetaso;

7) matkan hintaan sisältyvät ateriat, tutustumiskäynnit ja muut palvelut;

8) Suomen kansalaisiin sovellettavat passi- ja viisumimääräykset, näiden asiakirjojen hankkimiseen yleensä tarvittava aika sekä matkaa ja oleskelua koskevat terveystamääräykset;

9) mahdollisuus ottaa vapaaehtoinen matkavakuutus; sekä

10) vaaditaanko matkan toteuttamiseen vähimmäismäärä matkustajia sekä milloin matkan mahdollisesta peruuttamisesta viimeistään ilmoitetaan.

6 §

Jos matkanjärjestäjä varaa itselleen oikeuden muuttaa esitteessä julkaistuja sopimusehtoja tai matkaa koskevia tietoja, on tästä mainittava esitteessä näkyvästi.

Varausasiakirja

7 §

Jos varatusta matkasta on laadittu esite, varausasiakirjassa on oltava viittaus esitteessä mainittuihin yleisiin sopimusehtoihin ja matkaa koskeviin tietoihin. Mahdolliset poikkeamat esitteen tiedoista on mainittava varausasiakirjassa selkeästi.

Jos esitettä ei ole laadittu, varausasiakirjassa on mainittava 7 § :n 2 momentissa luetellut tiedot matkasta. Lisäksi on huomautettava valmismatkalain 18 §:n mukaisesta matkustajan velvollisuudesta ilmoittaa matkanjärjestäjälle tämän suorituksen virheestä.

8 §

Varausasiakirjassa on lisäksi annettava seuraavat tiedot:

1) matkanjärjestäjän, mahdollisen välittäjän ja matkustajien nimet, osoitteet ja puhelinnumerot;

2) matkan hinta, mahdolliset erikseen perittävät maksut, maksuajankohdat sekä viittaus mahdolliseen hinnan muutoksia koskevaan sopimusehtoon;

3) matkan kohde tai kiertomatkasta esitteessä käytetty nimi;

4) majoituspaikka;

5) sopimusehdot, jollei niitä ole mainittu esitteessä.

9 §

Edellä 7 ja 8 §:ssä tarkoitetut tiedot voidaan

antaa tarkoituksenmukaisella tavalla ryhmiteltyinä erillisinä varausasiakirjan liitteinä.

Muut ennen matkaa annettavat tiedot

10 §

Matkustajalle on hyvissä ajoin ennen matkan alkamista ilmoitettava yksityiskohtaiset tiedot kuljetuksista aikatauluineen. Lisäksi on huomautettava matkustajan mahdollisesta velvollisuudesta tarkistaa paluukuljetusta koskevat tiedot matkakohteessa.

11 §

Jos matkanjärjestäjällä ei ole matkakohteessa henkilökuntaa, joka voi avustaa matkustajaa valmismatkalain 16 §:ssä säädetyn mukaisesti, matkustajalle on hyvissä ajoin ennen matkaa ilmoitettava matkanjärjestäjän tai välittäjän paikallisen edustajan nimi, osoite ja puhelinnumero tai vastaavat tiedot paikallisista toimipaikoista, joihin matkustaja voi vaikeuksissa ottaa yhteyttä. Jos tällaisia edustajia tai toimipaikkoja ei ole, matkustajalle on ilmoitettava, miten hän tarvittaessa saa yhteyden matkanjärjestäjään tai välittäjään.

12 §

Jos matkalle osallistuu alaikäinen ilman huoltajaa, matkanjärjestäjän tai välittäjän on hyvissä ajoin ennen matkaa annettava hänen huoltajalleen tiedot, joiden avulla alaikäiseen tai hänestä matkakohteessa vastuussa olevaan henkilöön saadaan suoraan yhteys.

Voimaantulo

13 §

Tämä asetus tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .